БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 41 (8263)
ФЕВРАЛИИН 17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Бурят-Монголой АССР-эй нютагай Соведүүдтэ һунгалта 1957 оной мартын 3-да болохонь.

Һунгалтые угтуулан ажал хэрэгтээ амжалта туйлая!

Эртын хурьгадта— хамаг анхаралаа

Республикадамнай хони үсхэбэрилгэ мал ажалай эгээл гол, ашаг олзо ехэтэй һалбари болоһониинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Олон колхозууд һайн шанартай ехэ нооһо гүрэндөө тушаажа, хэдэн зуу мянган, зариманиинь миллион түхэригэй олзо абана. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хэжэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз хамта 1.700 мянган түхэригэй олзо абажа, тэрэнэйнь миллион шахуунь гансал хонин ажалһаа ороо. Мүнөө манай газетэдэ Хориин аймагай «Улаан Одон» колхоздо болоһон тоосоото суглаан тухай толилогдожо байна. Энэ колхоз мүнгэн олзынгоо хахадыень шахуу имагтал хонин ажалһаан оруулаа. Тиимэһээ хони үсхэбэрилгэдэ шухала анхаралаа хандуулха ёһотой байнабди.

Энээнэй тулада, хамагай түрүүн, түл һайнаар абажа, хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлхэ хэрэгтэй. Түл һайнаар абажа байгаал һаа, хонидоо түргэнөөр үдхэхэ байнабди. Мүнөө республика доторнай хаа хаанагүй үбэлэй эртын хурьгад олооро абтажа байна. Эртээнһээ бэлэдхэлтэй байһан газарнуудта үбэлэй хурьгад эмхитэй һайнаар, үхэл гарзагүйгөөр абтана.

Бичурын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой хонишод сагай эртэдэ һайнаар бэлдэһэн байжа, мүнөө нэгэшье хурьга гарзалуулангүйгөөр шэнэ түл абажа байна. Эндэ 235 эхэ хони хаража байһан Полина, Анастасия Лазареватан 170 гаран хурьга абаад, нэгыншье гарзалуулангүй, бултыень элүүр һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Мүн Байкало-Кударын аймагай Ждановай, Яруунын аймагай «Путь социализма», Хэжэнгын аймагай Хрущевой, Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта үбэлэй хурьгад һайнаар абтана.

Тиибэшье, республика доторнай бүхыдөө үбэлэй хурьгад хангалтагүйгөөр абтажа, түл абаха түсэбэй дүүргэлтэ түбэгтэй байдалда ороод байна. Юуб гэхэдэ, олохон колхозуудта искусственнаар үрэжүүлэгдэһэн хонид хараалагдаһан болзортоо хурьгалнагүй, абтаһан хурьгад нарай нялхадаа үхэшэнэ. Хонид юундэ болзортоо хурьгалнагүйб гэхэдэ, нэгэн гэбэл, худал мэдээ табигдаһан, үгы һаа муугаар үрэжүүлэгдэжэ, һубай үлэшэһэн байгаа. Жэшээнь, Баргажанай аймагта мүнөө түрөөд байха ёһотой хонидой оройдоо 40 процентнь, Хориин, Кударын, Ториин аймагуудта—хахад зариманиинь хурьгалаа. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозуудай правленинүүд дары сагаа хэмжээ абажа, һубай үлэһэн хонидые дахин ороондо оруулха хэмжээ абаха ёһотой.

Зарим колхозуудта (Кяхтын, Сэлэнгын аймагууд) һая гараһан хурьгад гарзалжа захалаа. Мүн Яруунын, Заиграйн, Хэжэнгын аймагуудта хурьгад үхэнэ. Хони, хурьгад муугаар эдеэлүүлэгдэжэ, хүйтэ нойтоор байдаг дээрэһээл нарай түл үхэнэ.

Иигэжэ үбэлэй хурьгадые абалгадаа хайша хэрэгээр, эзэн бусаар хандадаг баримтануud ондоошье нютагуудта олоор үзэгдэнэ. Зарим газарта үбһэ тэжээлэй зөөгдэдэггүй дээрэһээ эхэ хонид хооһоор хононо. Тэдэнэр саг сагтаа уһалагданагүй, хээлитэй ябаһан, мүн нарай хурьгатай хонидые тордохын тула тэдээндэ талха тарьяанай зүйл, яһанай, мяхаяһанай гурил, мел гэхэ мэтын минеральна тэжээлнүүд эдюулэгдэнэгүй. Тордогдожо байгаагүй хонид өөдэгүй муу хурьга түрөөд, тэрэнээшье садхаадаггүй байна бшуу. Тиигэжэ хурьгад гарзална.

Тиихэдэ мүн кошарно-базова аргаар хурьгадые абаха гэжэ байһан аад, зарим колхозууд хаамагуудые эртээнһээ хээгүй, мүнөөшье хэнэгүй. Энээн дээрэһээ хурьгад гараһан сагаараа, томо багаараа илгагдажа, тусхай таһалгануудта эхэтэеэ хамта түлжүүлэгдэдэггүй байна.

Мүнөө болотор олон отарануудта хурьга абалсаха хүнүүд үшөө ерээгүй, олдоогүй байһаар. Энээн дээрэһээ отарын хонишод хонидойнгоо олооро хурьгалжа захалхалаар ажалаа хүшэхүрэнгүй, хони, хурьгадайнгаа харууһые муудуулна.

Ямараар томо боложо байһыень, хонишодой ямараар харууһалжа байһыень мэдэхын тулада хурьгадые саг үргэлжэ шэгнэжэ байха хэрэгтэй. Теэд олонхи колхозуудта хурьгад шэгнэгдэнэгүй.

Мүнөө хонидой олооро хурьгалжа байха үедэ партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүд, совхозуудай директорнүүд, колхозуудай правленинүүд эхэ хонидой отара бүхэнэй байдалые һайса мэдэхэ, дутуу дунданууды ябуул усадхажа байха зэргэтэй. Ойрын үдэрнүүдтэ эхэ хонидой отарануудта хурьга абалсаха хүнүүдые хүсэдөөр эльгээхэ шухала. Тиигээд отара бүхэндэ хүдэлмэриин үдэрэй гуримые наринаар сахин, хони хурьгадые саг сагтань эдеэлүүлхэ, уһалха, бэлшээхэ хэрэгтэй. Һүниндөө байра соо ээлжээ ээлжээгээр нэгэ нэгэ хүн заатагүй һахижа, хонидоо хурьгалуулжа байха ёһотой.

Республикын колхозуудта хонидой хурьгалалга тухай 1957 оной февралиин 1-нэй мэдээн

(толгойгоор)

Аймагууд	Түсэбөөр хэды хонин хурьгалха байгааб	Абтаһан хурьгад	Үхэһэн хурьгад	100 эхэ хонин бүридэ абтаһан хурьгад
Зэдын	3180	3635	14	7,5
Тарбагатайн	3749	3785	10	41,4
Кяхтын	5960	5233	105	32,5
Б-Кударын	2050	1749	13	46,7
Прибайкальска	450	381	4	45,8
Мухаршэбэрэй	8584	7087	6	21,5
Бичурын	8713	7075	23	31,9
Закаменай	5643	4548	9	36,3
Иволгын	1267	1112	—	6,8
Сэлэнгын	9556	6926	83	11,4
Түнхэнэй	7198	5112	7	42,6
Ториин	5239	3565	5	15,4
Яруунын	3499	2297	67	8,2
Курумканай	1690	1128	3	6,1
Хэжэнгын	19417	11827	97	33,0
Кабанскын	2570	1516	10	42,5
Кударын	11798	6777	17	39,3
Хориин	6204	3308	4	9,3
Баргажанай	1782	706	—	3,5
Заиграйн	—	8056	71	41,3
Ахын	—	2567	15	48,3

Болгариин правительственна делегаци Москва ерэбэ

СССР-эй Правительствын уряалаар Болгариин Арадай Республикын Правительственна делегаци нүхэдэй ёһоор айлшалан февралиин 15-да Москва ерээ. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Югов делегациие толгойлно. БКП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Т. Живков, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо нүхэр Г. Чанков, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Арадай тарьяан ажалай Болгариин союзай секретарь нүхэр Г. Трайков болон бусад делегацида оролсоно.

Н. А. Булганин, А. И. Микоян, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, Е. А. Фурцева, СССР-эй министрнүүд болон тусхай тушаалта бусад хүнүүд Внуковска аэродром дээрэ айлшадые угтаа. (ТАСС).

Эрхим түрүү нүхэдөө нютагай Соведтэ һунгая

Һунгагшадайнгаа найдабарие бэелүүлхэ

«Джидастрой» трестын барилгын № 3 участогай хүдэлмэришэд һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ Василий Павлович Долговые Городогой городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ һэн.

Нүхэр Долговые ажал хэрэгээ һайнаар мэдэхэ, гүрэнэй түсэбые саг болзор соонь дүүргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог хүн гэжэ нүхэдынь хэлсэдэг. Энэнь тон зүб. Василий Павлович Советскэ Армиин зэргэдэ алба хэжэ байһанаа 1955 ондо ерээд, барилгашан болохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиин нүхэр Долгов штукатурай мэргэжэлые богони саг соо һайнаар шудалжа, нормоёо үлүүлэн дүүргэжэ эхилээ һэн.

Мүнөөшье Василий Долгов социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Ажалай түрүүшүүлэй нэгэн В. Долгов халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэжэ, комсомол нэрээ суурхуулна.

Нүхэр Долговой һунгагшадайнгаа этигэл найдабарие үнэн сэхээр дүүргэхэ байһаниинь лабтай. Городок городой һунгагшад мартын 3-най үдэр өөһэдынгөө дундаһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидадай түлөө дуугаа үгэхөөр бэлэн.

Б. Ринчинов.

А. МАНГАТХАНОВ.

Энэ манай кандидат!

Оньһон нарин станогоор
Олон нормо дүүргэһэн ,
Эхэ һайхан оронойнгоо
Эршэ хүсэ нэмээһэн —
Энэ манай патриот,
Эрхим түрүү кандидат.
Нэгэдэмэл дураар дэбжүүлээ.
Нэгэн дуугаар һунгая.

Томо салигар үнеэдһээ
Тоһо ехээр абаһан,
Тарган сагаан хонидһоо
Торгон нооһо хайшалһан —
Энэ манай патриот
Эрхим түрүү кандидат.
Нэгэдэмэл дураар дэбжүүлээ,
Нэгэн дуугаар һунгая.

Эрдэмэй үндэр хяра руу
Эршэ түгэс зориһон,
Ажалай бэрхэ харгыгаар
Аһан шадалаараа дабшаһан —
Энэ манай патриот
Эрхим түрүү кандидат.
Нэгэдэмэл дураар дэбжүүлээ,
Нэгэн дуугаар һунгая.

Депутадта кандидадууд һунгагшадтай уулзана

Улан-Удын 1-дэхи дунда һургуулиин харалгын зал соо 300 гаран һунгагшад сугларжа, Улан-Удын городской Соведэй болон Городской районой Соведэй депутадта кандидадуудтай уулзаба.

Агитпунктые даагша нүхэр Шарапов тус уулзалгые нээгээ.

Һүүлээрнь Городской Соведэй депутадта кандидат нүхэр Г. Г. Заиграевта үгэ үгтэбэ. Нүхэр Заиграев иигэжэ хэлэбэ:

—ССР Союзай Верховно Соведэй VI сессиин шиидхэбэринүүдые, нютагай Соведүүдтэ депутадуудые һунгаха һунгалтые манай республикын ажалшад политическэ, ажалай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна.

Бүхы советскэ арад, социалистическэ оронуудай ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй VI сессиие ехэ анхаралтайгаар ажаглажа байгаа. Сесси дээрэ манай ороной хүгжэлтын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Депутадууд ехэ эдэбхитэйгээр сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна.

Депутадта кандидат нүхэр Л. Н. Зимаева өөрынгөө намтарые хөөрэбэ. Юрын уборщицаар хүдэлжэ эхилһэн аад, Зимаева эрхим оёдолшон болоһон байна. Үгынгөө түгэсхэлдэ депутадта кандидат Зимаева һунгагшадай найдабарие харюулхаб гэжэ хэлэбэ.

Агитатор Елшин Городской Соведэй депутадта кандидат А. Н. Герштейн тухай хөөрэжэ үгэбэ.

—Би нүхэр Герштейнтэй хамта хүдэлдэгби. Энэ нүхэр хадаа эдэбхитэй хүдэлмэришэн, ниитэ-культурна болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг гэжэ нүхэр Елшин хэлэнэ.

—Александр Николаевич Окладников манайда 1947 онһоо эхилэн хүдэлнэ. Энэ үе соо нүхэдтөө анхаралтайгаар хандадаг дээрэһээнь хүдэлмэришэдэй коллектив соо нүхэр Окладников ехэ хүндэтэй болоо. Тэрэнэй эрхим ажалыень тэмдэглэн БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум, РСФСР-эй городой ба хүдөөгэй барилгын министерство Хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан юм,—гэжэ барилгын-монтажна «Сельэлектрострой» трестын хүдэлмэришэн нүхэр Хомяков хэлэбэ.

Депутадта кандидадуудтай уулзалга дээрэ агитатор комсомолка нүхэр Плохаева нүхэр Г. Г. Заиграев тухай, нүхэр Головинская Л. Н. Зимаева тухай, һунгагша Иванова Е. А. Мурзина тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ һунгагшадта кино харуулагдаа.

Б. Егоров.

Аймагай Соведэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлэгдэһэн Зэдын колхозуудай түрүүшүүл

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ К. Л. Барьядаев, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан А. А. Югова, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир А. П. Якимов.

Е. Ринчиновагай фото.

Шадамар эмхидхэлшэ

1943 ондо 15-тай Иоким Степанов Иволгын МТС-тэ хүдэлхэ гэжэ түрүүшынхэе ерээ һэн. Хоёр жэлдэ прицепщигээр ажаллаад, тракторист болоо һэн.

1956 ондо сэрэгэй албанһаа бусажа ерэхэдэнь, зон нүхэдтөө хүндэтэй, ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ нүхэр Степановые МТС-эй дирекци тракторай нэгэдэхи бригадын бригадираар томилһон байна. Уданшьегүй нүхэр Степановай бэрхэ эмхидхэлшэ байһаниинь харагдаа һэн. Тэрэнэй даадаг бригада Иволгын МТС-эй түрүү бригада болоһон юм.

Иоким Нефёдович Степановай бригадынхид жэл бүхэндэ ехэ амжалта туйлана. 1956 ондо энэ бригада жэлэйнгээ түсэбые 109,0 процент дүүргээ.

Мүнөө Иоким Нефёдович механизатор Бабасан Бальчиновтай хамта узловой аргаар тракторнуудые заһабарилжа, үдэрэйнгөө даабаринуудые ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан КПСС-эй ЦК-гэй, Министрнүүдэй Соведэй Хандалгада харюу болгон, заһабарилгын хэрэгсэлнүүдые, түлишэ ехээр алмаха гэжэ оролдоно. 1957 оной хабарай тарилгые хүсэд һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха гэжэ манай бригада шиидэнхэй, — гээд нүхэр Степанов хөөрэнэ.

Иоким Нефёдович Степановые Иволгын МТС-эй хүдэлмэришэд, механигууд, инженернүүд аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Г. Старикова.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Нютагай Соведүүдэй һунгалтада ямараар бэлэдхэжэ байһан тухай Закаменай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Д. Гомбоевой элидхэл Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум һаяхан шагнаа.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын бэлэдхэлдэ Закаменай аймагта горьтой дутагдалнууд бии гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Һунгуулиин Аймагай, Сельскэ, Сомоной, Участково болон Окружной комиссинуудай уялгануудаа дүүргэхэдэнь аймагай Соведэй гүйсэдком тэдэндэ шухала туһаламжа үзүүлнэгүй. Эмхидхэлэй-техническэ асуудалнуудаар һунгалтада бэлэдхэхэ тушаа заабари Сомоной болон сельскэ Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнуудта үгтөөгүй. Тэрээнһээ боложо хэдэн сомоной болон сельскэ Соведүүд һунгагшадай список нэгэ хэһэгээр табиһан байна. Бурят Цакирай, Мэлэ-Бортын, Цагаан-Мориной сомоной Соведүүдтэ табигдаһан һунгагшадай список соо һунгагшадай нэрэ тушаа һунгуулиин округой номер заагдаагүй байна. 1939 ондо түрэһэн олон һунгагшадай түрэһэн һара үдэрынь һунгуулиин список соо табигдаагүй байна.

Аймагтахи Соведүүдэй гүйсэдкомууд депутадуудтаяа барисаагүйгөөр, һулаар хүдэлнэ, ажахын болон культурна байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ажалшадые һулаар эмхидхэнэ. Тогтоогдоһон сагтаа сессинүүд зарлагданагүй, гүйсэдкомуудай заседанинууд үсөөн болоно. Эдэ бүгэдэһөө боложо ниитын малай тоо олошоруулха, ашагшэмынь дээшэлүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдээгүй. Мүн мал гарзална. Аймаг доторхи культурно-гэгээрэлэй, медицинскэ болон бусад эмхи зургаанууд муугаар хүдэлнэ.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын бэлэдхэлдэ ехэ дутагдалнуудай бии байһан ушар аймагай Соведэй гүйсэдкомой һунгуулиин кампаниие дутамагаар хүтэлбэрилжэ байһыень гэршэлнэ.

Бии байһан дутагдалнуудаа усадхажа, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын бэлэдхэлые һайнаар хүтэлбэрилхэ гэжэ ажалшадай депутадуудай Закаменай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй анхарал Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум хандуулба.

КПСС-эй XX съездын болон СССР-эй Верховно Соведэй VI сессиин шиидхэбэринүүдээр үүсхэгдэһэн ажалшадай политическэ болон ажалай дэбжэлтые ажахын, культурно байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ зорюулха гэжэ Президиум аймагай Соведэй гүйсэдкомые уялгалаа. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй нэгэдэлые саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ, һунгалтын үдэр бүхы һунгагшадые һунгалтада хабаадуулха зорилготойгоор һунгуулиин кампаниин үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха; һунгуули үнгэргэхэ эмхидхэлэй-техническэ асуудалнуудаар Участково комиссиин түрүүлэгшэнэртэ болон секретарьнуудта заабари үгэхэ, һунгагшадай списогүүдые шалгажа дүүргэхэ, сельскэ, сомоной Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин бюллетенүүдые бэлэдхэхэдэнь һунгуулиин Сельскэ, сомоной Соведүүдтэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхэ, һунгуулиин Участково комиссинуудые бюллетенүүдээр саг соонь хангаха; һунгуулиин участогуудай байшангуудые һайнаар түхеэрхэ, зохихо хэрэгтэй мебель болон түхеэрэлгэнүүдээр, түлеэ залһаар тэдэниие хүсэд хангаха; һунгалтын болохо үдэрһөө 5 үдэр урид һунгуулиин участогуудай, һунгуулиин Участково комиссинуудай һунгалта үнгэргэлгэдэ бэлэн болоһыень шалгаха гэжэ ажалшадай депутадуудай Закаменай аймагай Соведэй гүйсэдкомые уялгалаа.

Һунгагшадай захиануудые, һунгуулиин урда тээхи суглаануудта һунгагшадай хэлэһэн һанамжануудые, дурадхалнуудые наринаар суглуулжа, ниитэлэн согсолоод, тэдэниие бэелүүлхэ талаар түргэн хэмжээ абаха гэжэ Верховно Соведэй Президиум аймагай Соведэй гүйсэдкомые уялгалаа.

☆ ☆

Удаань Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Яруунын аймагай эмхи зургаануудта болон организацинуудта гражданинуудһаа ороһон гомодол, мэдүүлгэнүүдые хаража үзэлгэ тухай Яруунын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Е. Г. Таряшиновай элидхэл шагнаа.

Яруунын аймгүйсэдком, аймагай эмхи зургаанууд болон организацинууд гражданинуудһаа ороһон гомодол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэхэдөө горьтой дутагдалнуудые гаргана гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглээ. Аймагай гүйсэдком мэдүүлгэ, гомодолнуудые харахадаа удааруулна.

Аймгүйсэдкомой элүүрые сахиха, арадай гэгээрэлэй, культурын, коммунальна ажахын таһагуудта, мүн тэрэшэлэн аймпотребсоюзда, аймпромкомбинадта, загаһанай заводто болон аймагай зарим организацинуудта, эмхи зургаануудта ороһон гомдол, мэдүүлгэнүүд бүридхэгдэнэгүй.

Эдэ дутагдалнууд юун дээрэһээ гараа гэхэдэ, Яруунын аймагай Соведэй гүйсэдком гражданинуудһаа ороһон гомдол болон мэдүүлгэнүүдые саг соонь зүбөөр хаража үзэхэ хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй, тэдэнэй юун дээрэһээ гарадаг шалтагааниие шалгажа үзэдэггүй, гомодолой гарадаг шалтагаануудые, илангаяа, налог буруугаар ашадаг шалтагаануудые усадхаха тушаа ёһотой хэмжээ абаагүй байгаа.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа гражданинуудай гомдол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэхэ талаар аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэридэ горьтой дутагдалнууд бии гэжэ ажалшадай депутадуудай Яруунын аймагай Соведэй гүйсэдкомдо, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Е. Г. Таряшиновта заагаад, аймагай Соведэй гүйсэдкомдо болон тэрэнэй таһагуудта, аймагай эмхи зургаануудта, организацинуудта ородог гомодол болон мэдүүлгэнүүдые анхаралтайгаар саг соонь хаража, абаһан хэмжээн тухайгаа мэдүүлгэ баригшадта саг соонь мэдээсэжэ байха, гомодол болон мэдүүлгэнүүдэй гараһан шалтагаануудые тодоруулжа, тэдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээ абаха гэжэ ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомые уялгалаа.

Ашаг шэмэтэ мал — артелиин баялиг

(Хориин аймагай „Улаан Одон“ колхозой тоосоото суглаанһаа)

Аймагай центр Хори тосхонһоо баруулжаа холо бэшэхэнэ «Улаан Одон» колхоз оршодог юм. Энэ колхозой эдлэжэ һууһан 15 мянга гаран гектар газарынь ой модоор баян, үрэжэл һайнтай таряалангай талмайтай, нарин һайхан эдинсэ үбһэ ногоотой бэлшээри сабшалангаар ехэ.

Мүнөө аймагай түрүү колхозуудай зэргэдэ гаража, энэ колхозой экономиконь жэлһээ жэлдэ ургана. Ажахынь гол һалбари — мал ажал юм. Энэ һалбаряа хүгжөөхэ талаар эндэхи колхознигууд бага бэшэ амжалта туйлаа. Колхозой олон һалбаритай ажахын гол хүдэлмэринүүд механизмын, электричествын хүсөөр хэгдэдэг боложо байна. Артелиин ажахын хүгжэжэ, олзо доходой дээшэлхэтэй хамта колхознигуудай ажабайдал улам баян, культурна болоно. Мүнөө айл бүхэнэй гэртэ электрын гэрэл ялардаг, радио хүгжэм дуугардаг, өөһэдын клубтай, библиотекэтэй юм. Мүн хүдөө холын гүүртэ, отарануудта радиоприёмнигууд тодхогдонхой, улаан булангууд эмхидхэгдэнхэй.

Һаяхан энэ колхозой тоосоото суглаан боложо, үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд тухай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цыбикжапов элидхэл хэһэн байна. Тиигэжэ эндэхи колхознигууд үнгэрһэн жэлэй ажахын үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, саашанхи зорилгонуудаа хараалаа.

Түрүүшын амжалта туйлагдаа

Хоёрхон лэ жэлэй урда тээ энэ колхоз аймаг дотороо эгээл гээгдэнги колхозуудай нэгэн байһанаа, мүнөө ниитынгээ ажахые амжалтатайгаар хүгжөөжэ захалһан, тэрээнһээ олзо доход ехээр абадаг боложо байһан колхоз болонхой. Илангаяа колхозойнгоо ажахын гол һалбари болохо малажалые хүгжөөхэ, ашаг шэмысь дээшэлүүлхэ, юрэнхыдөө малажал эрхилхэ хэрэгые һайжаруулха талаар нилээдгүй ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, түрүүшын амжалта туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, гансахан үнгэрэгшэ жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө 500 литр һүн ехээр һаагдажа, эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 13,9 центнер һүн абтаһан байха юм. Тиигэжэ урда жэлэйхидэ орходоо тус колхоз хоёр дахин ехэ һү абаһан байна. Колхозой түрүү һаалишад Дугарма Нимаева, Дулсан Ешинимаева, Цыбан Цыдыпова, Нина Ушакова гэгшэд 1500—1131 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаа. Эдэнэр ажалдаа зоотехническэ эрдэм ухаанай заабари, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, шэнэ онол арга хэрэглэжэ, малайнгаа эдеэлүүлгэ, харууһалгые эрид һайжаруулһанай ашаар иимэ амжалта туйлаа. Мүнөө эдэнэй жэшээгээр ажаллажа, һү һаалгые дээшэлүүлжэ байһан һаалишад колхоздо олошороо.

Тиихэдэ колхозой баялиг—хонин һүрэг олошоржо, ноохон һураггүй ехээр хайшалагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ колхоз хонин бүриһөө дунда зэргээр 2 килограмм 780 грамм нооһо хайшалаа. Тиигэжэ гансахан жэлэй турша соо нооһо абалгаяа 25 процентээр ехэ болгоһон, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 123 килограмм нооһо абаһан байна. Хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрыень һайжаруулжа байһанай ашаар, гүрэндэ тушааһан бүхы ноохонойнь гурбанай хоёр хубинь нарин ба нарибтар шанартай байжа, колхозойнь гансахан ноохонһоо абадаг мүнгэн олзо доход гурба дахин шахуу дээшэлээ. Тиигэжэ энэ колхоз ноохонһоо 558 мянганһаа үлүү түхэригэй олзо доход абаа, энэнь колхозой бүхы олзо доходой хахадынь тооной болоо.

Энэ хадаа колхозой хонишодой шэн габьяата ажалай ашаар туйлагдаа. Колхозой түрүү хонишон Сойжалма Эрдынеева 200 толгой нарин ноохотой хонин бүриһөө 5,3 килограмм нооһо, нарибтар ноохотой хонидһоо 5 килограмм шахуу нооһо хайшалаа юм. Тиихэдэ хонишод Дарижап Дамбаева, Доржиханда Балаганова, Рыгзема Батуева, Дари Цыбикова гэгшэд хонин бүриһөө дунда зэргээр 4—3,4 килограмм нооһо хайшалһан байна.

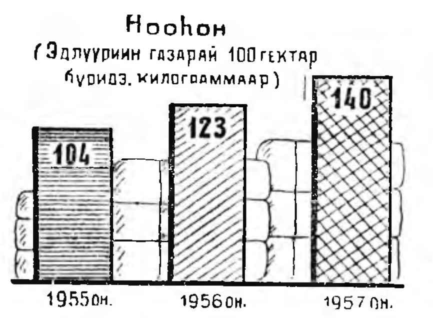
Тиигэжэ нарин ноохотой хонинной олзотой байһаниие өөһэдынгөө ажалай дүй дүршэл дээрэһээ мэдэһэн **эндэхи колхознигууд ойрын хоёр—гурбан жэл соо хонидойнгоо тоо толгойе гурба дахин олошоруулхаһаа гадна, бултыень нарин ба нарибтар ноохотой болгохо зорилго урдаа табинхай.**

Колхозой ажахын гол һалбари—мал ажалай хүгжэжэ, тэрэнһээ абтадаг ашаг шэмын дээшэлхэдэ колхозой мүнгэн олзо доход ехээр ургана. Хэрбээ 1955 ондо колхоз 675 мянганһаа үлүүтэйхэн мүнгэн олзо доходтой байһан һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 1.128 мянган түхэриг доходтой байжа, колхознигуудай ажалта үдэр бүридэ 5,5 түхэриг мүнгэ хубаагаа. Энэнь урда жэлэйхиһээ ажалта үдэр бүридэ 2,5 түхэриг ехэ хүртөө бшуу. Тиимэһээ колхознигуудай ажалта үдэртэ абадаг олзо доходынь ехэ болоо. Жэшээлхэдэ, хонишон Балаган Базаржаповай бүлэ 3274 ажалта үдэр оложо, тэрээндээ 18 мянган түхэриг мүнгэ, хоёр машина таряа абаа. Тиихэдэ партиин уряагаар нүүжэ ерэһэн шэнэ колхозник Михаил Беловой бүлэ 2128 ажалта үдэр оложо, тэрээндээ 11 мянга 700 түхэриг, 21 центнер таряа абаһан байна. Мүн колхозник Иван Ушаковой бүлэ, хонишон Сойжалма Эрдынеева ба бусад ехэ мүнгэ, таряа ажалта үдэртөө абаа.

— Нарин ноохотой хонин олзотойл байна даа, үсхэжэл оролдомоор гээшэ,— гэжэ эндэхи колхознигууд үнинэй хөөрэлдэдэг болонхой. Теэд **шэрүүбтэр ноохотой нэгэ хониной 33,6 түхэригэй олзо доход үгэжэ байхадань, нарин ноохотой хонин 148 түхэригэй олзо үгэнэ хаям.** Тиимэһээ колхознигуудай тиигэжэ хөөрэлдэдэгыншье тон зүб.

Энэ колхозойхид нарин, нарибтар ноохотой хонитой болохын түлөө хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулха тушаа ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Хоёр жэлэй урда тээ хонин һүрэг сооһоо нарибтар ноохотой хонидые шэлэжэ, тусхай отара эмхидхэһэн юм. Мүн баһа Ставрополиин хизаарһаа 200 толгой нарин ноохотой эмэ түлгэнүүдые, һайн үүлтэрэй хусануудые худалдажа абаһан байна. Тиигэжэ саашадаа нарин, нарибтар ноохотой хонидые үсхэбэрилхэ үндэһэ һуури бии болгоо һэн.

Тиигээд нютаг дээрээ хонидой үүлтэрые һайжаруулха хүдэлмэриие түрүүшүүлэй жэшээгээр, зоотехническэ эрдэм ухаанай заабаряар ябуулжа эхилһэн байна. Эхэ хонидоо бултыень шэлэмэл һайн үүлтэрэй, 80—90 килограмм шэгнүүртэй, 7—11 килограмм нооһо үгэдэг хусануудай хүрэнгөөр, искусственна аргаар үрэжүүлдэг, жэл бүхэндэ хурьгадаа ноохонойнь шанараар илгадаг байха юм. Мүнөө эндэ хонидоо бултыень үбэлэй һарануудта хурьгалуулдаг, хурьгадаа кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг болонхой. Тиигэжэ хоёр жэлэй турша соо хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулхын түлөө оролдожо, мүнөө бүхы хонидойнгоо 76 процентыень нарин ба нарибтар ноохотой болгонхой.

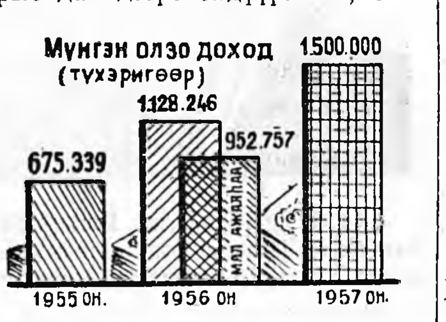
Ажахын һалбари бүхэниие хүгжөөхэ

Элидхэлшэд болон үгэ хэлэгшэд артелиингээ ажахын һалбари бүхэниие олзо доход ехэтэй болгохо тушаа тогтобо. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ ниитын ажахыһаа ороһон олзо доходой 85 процентнь малажалһаа оройдоол 15 процентнь таряаножал болон бусад һалбариһаа абтаһан байна бшуу. Тиихэдэ малажалайнь ехэнхи олзонь хониной болон эбэртэ бодо малай фермэнүүдһээ ороно. Гахай, шубуунай фермэнүүдһээ, зүгыһөө олзо абахын орондо, харин гарза болоһон байна.

— Хонин ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүн бүхэн дунда зэргээр үхэрэй фермэдэ ажаллагшадһаа 1,7 дахин, таряанажалай бригадынхидһаа —2,5 дахин, огородойхидһоо —5 дахин, тахяашадһаа — 15 дахин ехэ мүнгэн доход артелиингээ кассада оруулаа,— гэжэ колхозой бухгалтер нүхэр **Ринчинов** тодорхойлон хэлэбэ.— Жэшээнь, **зүгыһөө** мүнгэн олзо ехээр абажа болохо байгаа. Тиигэбэшье зүгышэн нүхэр Сафинай ажалдаа оролдолго багаар гаргаһанһаа, колхозой правлениин эрилтэ һайса табяагүй дээрэһээ, шалгалтын комиссиин зүгһөө хиналта хээгүйһөө, зүгын бүлэ бүриһөө миил дүрбэн килограмм мёд абтаа ха юм. Жэл соо зүгын нэгэшье бүлэ нэмээгүй. Иимэ назагай байдалые тэсэхэ ёһогүйбди,—гэжэ нүхэр Ринчинов шүүмжэлбэ.

Таряанажалые эрид хүгжөөхэ, тэрэнэй олзо доходые дээшэлүүлхэ угаа ехэ арга боломжонуудай бии байһан тухай колхозой эрхим луговод **Егнин Ендыпов** ехэл ханамжатайгаар хөөрэбэ.

— Иимэ элдин баян дайдатай байгаад, ажалта үдэртөө арайхан гэжэ килограмм таряа абажа байхамнай эшхэбтэр байна, — гэжэ тэрэ хэлээд, шэрбэгэрхэн хара һахалаа эльбэн татажа, үгэеэ иигэжэ үргэлжэлүүлбэ.— Манай колхоздо элдүүрилжэ боломоор шэнэ газар Захын Хүнды, Шүбэгэ гэхэ мэтэ нютагта яһала олдохо. Теэд эдэ газарые даб дээрэ элдүүрилжэ, баялигаа ехэ болгохын орондо, нэгэл хахалһан газараа колхоз болоһон сагһаа хойшо, ямаршье үтэгжүүлгэ тэндээ гаргангүй худхажал байна гээшэбди. Тиин газараа хахалхадаа поли бүхэнэй онсо илгаае хараадаа абадаггүй, ямар жэл болохонь ааб гэжэ шэнжэлжэ үзэнгүй, миил «нюдэ балай, шэхэ дүлии» гэдэгтэл үрэһээ булажархина ха юмбибди. Тиихэдээ үрэһээшье хүсэд шанартай болгодоггүй, һайн сортын, өөрынгөө үрэһэтэй боложо шадаагүй байнабди. Иигэжэ хандахада хаанаһаа һайн ургаса гараха юм?! Үндэр баян ургаса жэл бүри үгэмөөр уһалууриинье газар бии гээшэ. Теэд МТС-эй зүгһөө хүсэд туһаламжа хүргэгдэдэггүй дээрэһээ тэдэ газар уһалагданагүй.

Таряанажалые үндэһөөрнь һайжаруулха, хүдөө ажахын культурануудай үндэр баян ургаса абаха тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Совѐдэй Хандалгые яажа дүүргэхэ тушаа колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр **Гончиков** хэлэбэ.

—1957 ондо хэрэгтэй болохо үрэһөөр гүйсэд хангагданхай байбашье, тэрэмнай муу шанартай, мүнөө хүрэтэр дууһан сэбэрлэгдээгүй, газаа зосоогуур хэбтэжэ, үригдэнэ, шанарынь бүри муудажа байна бшуу,— гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.— Мүнөө жэлдэ өөрынгөө һайн сортын үрэһэтэй болохын түлөө бүхы оролдолгоёо гаргаха ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, үрэһэнэй таряа һэлгэхын түлөө 140 километр газарта ошодог, колхозой нилээд ехэ мүнгэн зөөри гаргашалдаг байнабди.

Гадна, таряанажалнай мал ажалда хүсэд хүрэхэ тэжээл үгэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Гончиков үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. Мүнөө дээрээ концентрированнэ тэжээл гүрэнһөө худалдажа абаха баатай болонобди, тэрээндэ мүнгэн зөөри яһала гарана.

Саашань нүхэр Гончиков Хориин МТС-эй хүдэлмэриие ехээр шүүмжэлбэ.—МТС-эй хүдэлмэришэд, механизаторнууд үндэр баян ургаса абаха гэжэ оролдохын орондо, яагаал һаа газарые ехээр хахалхаб гэжэ оролдодог. Тиимэһээ хэрэгтэ хэрэггүй сагта газарай хүрьһые онгилдог гэбэ.

Овощь, хартаабха ургуулха уһалууриин һайн газартай байбашье, хэрэглэгдэнэгүй. Үнгэрһэн жэлдэ хартаабхын гектар бүриһөө арайхан гэжэ 27 центнер, овощиин — 36 центнер ургаса абтаа. Иимэ бага ургаса абтаһан дээрэһээ ажалта үдэртэ овощь, хартаабха хубаагдаагүй байшоо. Энэ дутагдал тухайгаа колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбикжапов, мүн үгэ хэлэһэн колхознигуудшье онсолон тэмдэглэһэн, саашадаа тэрэ дутагдалаа яажа усадхаха тухайгаа хэлсэбэ.

Колхозой хамһабариин ажахыһаа тон бага олзо доход абтана. Жэшээнь, автомашинануудһаа 9850 түхэриг мүнгэн олзо орохо гэжэ хараалагдаһан байгаа һаа, миил 2745 түхэригэй олзо ороо. Түмэр болон модо дархалалгын мастерскойнууд нэгэшье түхэригэй олзо оруулаагүй байшоо. Ажахын эдэ һалбаринуудые олзо ехэтэй болгохын түлөө колхозой правлени мүнөө жэлдэ зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэһэн хэдэ хэдэн колхознигууд эрилтэ табяа.

Гахайн фермые олзотой болгохо, нэгэ дахин түрүүлээд шахадаг гахайнуудые олоор баридаг болохо, гахайн үүлтэрые һайжаруулха тушаа хэлэгдээ. Мүн тахяа шубууе олоор баридаг болохо, тэрэнэй харууһа, эдеэлүүлгые зоотехническэ наукын эрилтын ёһоор, түрүүшүүлэй дүй дүршэлэй туйлалтатай зохилдуулан табиха гэжэ хэлсээ.

Анхаралаа юундэ хандуулаа б

Тоосоото суглаанай урда тээ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбикжапов үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые шэнжэлжэ байхадаа, ниитын ажахыһаа абтаһан продукциин единицэ бүридэ хэды шэнээн ажалта үдэр гаргашалагдааб, урда жэлэйхиһээ хэрэб гэжэ хаража үзэһэн байна. Тиихэдэнь иимэ байдал харагдаба.

Ажахын үнгэрһэн жэлдэ һү, нооһо урда жэлэйхиһээ ехээр абаһанай, мүн ажалта үдэр гаргашалгые гуримшуулһанай ашаар нэгэ центнер һүндэ 4 ажалта үдэрөөр бага гэхэ гү, али 26,7 түхэриг мүнгэн бага гаргашалагдаа; нэгэ центнер ноохондо — 4 ажалта үдэр гэхэ гү, али зургаан түхэригөөр доошоо ороо. Мүн центнер мяха абалгада 24 ажалта үдэр бага гараа. Нэгэ үндэгэ абалгада 0,2 ажалта үдэр гэхэ гү, али 71 мүнгөөр бага гаргаша гараа.

— Тиигэбэшье малажалай центнер продукци абахын түлөө хүсэ зөөри үшөөл ехээр гаргашалагдана,—гэжэ түрүүлэгшэ элидхэл хэхэ зуураа тэмдэглэбэ.—Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ өөһэдынгөө үбһэ тэжээлээр бага байжа, тэрэниие гаднаһаа худалдажа абаха хэрэгтэ аяар таби гаран мянган түхэриг гаргашалагдаа. Тиин тэжээлэй хоморһоо боложо, 450-яад толгой мал үхэһэн, олон мал һубайрһан байгаа ха юм. Тэрэ хохидолоо жэгдэлжэ, малайнгаа һүрэгые хүсэлдүүлхын түлөө хэдэн олон мал худалдажа абаха баатай болоһон байнабди гэбэ.

Мүнөө жэлдэ тэдэ дутагдалаа усадхахын түлөө колхозой правлени ехэхэн оролдолго гаргаа. Тэрэнэй эсэстэ ниитын мал бүдүүн болон шэмэтэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр нёдондонойхиһоо хоёр дахинһаа үлүүгээр хангагдаа. Энэнь мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые садхаланаар үнгэргэхэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гол арга нүхэсэл боложо үгөө бшуу.

Тиибэшье малажалай продукциин өөрынь үнэ сэнгые химдаруулхын түлөө үшөөл ехээр оролдохо хэрэгтэй байна гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Адуу малай үүлтэрые һайжаруулха, хүдөө ажахын культурануудай һайн сортын үрэһэтэй болохо хэрэгтэ анхарал ехээр табигдаа.

Саашадаа ажалай бүтээсые дээшэнь болгохо, ажалай эмхидхэлые һайжаруулха тушаа суглаан дээрэ хэлсээ.

— Таряанажалай бригадада ажалта үдэр ямаршье гуримгү гөөр гаргашалагдана,—гэжэ ко хозник **Цыбикдоржо Бадмаев** үгэ эхилнэ.—Эндэ таба, зургаан һа соо зарим хүнүүдэй ажалта үдэр гаргангүй байгаад лэ, хэзээ үнгэ һэн хойнс «потолоһоо» абажа шэжэрхидэг. Колхознигуудай о һон ажалта үдэрынь тэдэнэй дэбт дээрэнь бэшэгдэхээ болишонхой.

Ажалта үдэрэй үнэ сэн жэл жэл бүри түргэнөөр дээшэлжэ ба на. Хэрбээ малажалдаа анхарал һуларуулангүй, харин бүри орол сотойгоор ажаллаа һаа ямарш жэлдэ мүнгэн олзо доход ехээр а жа шадаха болонобди. Тиимэ ажалта үдэрэй бүридхэлые эр һайжаруулха, тэрэниие гамтайга гаргашалха шухала гэжэ хэдэн нүүд онсолон тэмдэглээ. Үнгэрһ жэлдэ энээндэ анхарал багаар бигдаһан дээрэһээ түсэбөөр хар лагдаһанда оробол олон ажал үдэр гаргашалагдаа бшуу. Тэрэн түлөө правлениин гэшүүд Устав ёһоор ажалта үдэрөө хаһуул байха юм.

Социалистическэ мүрысөөе үр нөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай бүтэ сые дээшэлүүлхын түлөө ажал нормые һайнаар хаража үзэхэ, т рэниие түрүүшүүлэй туйлаһан хэ дэ дүтэ болгохо тухай хэлэгдээ.

—Артелиин угаа ехэ мүнгэн зөө жэл бүри малай байра заһаха, ж жэ божо зэр зэмсэгүүдые худал жа абаха хэрэгтэ гаргашалагда —гэжэ шалгалтын комиссиин т рүүлэгшэ нүхэр **Путинцев** хэлэ —Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэ нэн түрүүн фермые даагшад, бри дирнууд жэжэ хэрэгсэлнүүдые, зэ зэмсэгүүдые наринаар бүридхэ гамтайгаар абажа ябахын орон миил үгы болгожорхихо гү, а хэндэшье үгэһэнөө мэдэнгүй ба даг. Тиимэһээ зарим бригадирнуу та 5 мянган түхэриг хүрэтэр жэ хэрэгсэлнүүд, зэр зэмсэгүүд дут шоо,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Иимэ һалан назагай байдалт эрид тэмсэхэ, артелиин ажах һалбари бүхэндэ хиналта шанга табижа, ниитын зөөриие алма тэрээндэ эзэн ёһоор хандаха шух ла гэжэ суглаанда хабаадагш үгэеэ ойлголсобо. Тиигэбэл ниит ажахыһаа абтаһан продукциин ү сэн химдарха байһаниинь дамж гүй.

—Хүүгэдтэй эхэнүүдые артелиин гээ ажалда хабаадуулхын түл колхоздомнай арга бэшэ ясли нээ хэрэгтэй,—гэжэ хэдэн хүнүүд эри тэ табяа.

Иимэ зорилго табигдаба

Артелиингээ правлениин хүдэлмэриие хангалтатай дээрэ тоолоод, ажахынгаа гол һалбари болохо адуу малай тоо толгойе 1957 ондо улам бүри олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, үүлтэрыень һайжаруулха гэжэ хамтын суглаан тогтообо. Тэрэнэй түлөө 100 толгой эхэ малһаа 90 тугал, 100 хурьга, 80 унага, эхэ гахай бүриһөө 15 поршоонхо абаха гэжэ хэлсэбэ.

Ашаг шэмэтэ малайнгаа харууһалга, эдеэлүүлгые зоотехническэ наукын ёһоор, түрүүшүүлэй дүршэлөөр эмхидхэжэ, үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һааха, хонин бүриһөө 3 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха, тахяа бүриһөө 80 үндэгэ абаха гэһэн уялга баталагдаба.

Хонидойнгоо, эбэртэ бодо малайнгаа үүлтэрые бүри түргэнөөр һайжаруулха зорилгоор мүнөө жэлдэ нарин ноохотой 200 эмэ түлгэ, 10 хуса, һайн үүлтэрэй 200 тугал худалдажа абаха гэжэ шиидээ.

Мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр баян ургаса абаха хэрэгтэ суглаанай тогтоол с онсо анхарал хандуулагдаба. Үб лэй үедэ 300 мянган кубометр хэ жээнэй тошон халяаха, 2500 тон наг шэбхэ поли, сабшалан дээ гаргаха, 1000 гектар газар уһалд болохын түлөө бүхы хүсэеэ элсүү хэ. 1957 ондо 725 гектар дээрэ т жээлэй культура тариха, тэрэнэй гээ 150 гектарта кукуруза тари гэлсэбэ. Тэжээлэй культуранууд хойноһоо һайнаар харууһалжа, с лоснэ культурануудһаа гектар 100 центнерһээ бага бэшэ, зелёнк —25 центнерһээ бага бэшэ ургас туйлаха.

Ниитынгээ ажахын бүхы һалб ринуудые хүгжөөжэ, энэ жэл 1.500.000 түхэригһөө доошо бэш мүнгэн олзо доход олохо.

Гадна, энэ жэлдэ барилгын х дэлмэриие үргэнөөр ябуулха, ж лэй туршада мянган хониной бай типовой хоёр байра, малшадтаа гэр, нэгэ культбаза бариха, зу үнеэдэй байха байрые хүсэд ме низацилха гэһэн шиидхэбэри нэг дуугаар абтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа). 1. Колхозой зоотехник Н. В. Белоусова, отарые даагша Дарижап Дамбаева гэгшэд хонидой нооһо үзэжэ байна. 2. Колхозой библиотекын номууд жэлһээ жэлдэ олон болоно. Ганса 1956 ондо 3200 түхэригтэ шэнэ номууд абтаһан байна. Библиотекарь Х. Ринчинова луговод Е. Ендыповтэ ном үгэжэ байна. 3. Ажал ехэтэй хүдэлмэриие хүнгэдхэхын тула элдэб механизмууд хэрэглэгдэнэ. Эндэ һүри табиха краниие тааруулан, траншей сооһоо силос гаргажа байһаниинь харуулагдана. 4. Кассир И. А. Степной хонишон Б. Базаржаповта (гараа табигша) мүнгэ үгэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

КИНО

Арад зоной шэн габьяа тухай фильм

…1905 он. Японтой дайлалдажа хүсэ …далаа буураhан Россин арад зон эрхэ …өөгүй, үгытэй ядуу байдалда байhан … Хүдэлмэришэд фабрика болон заво…уудта үдэрэй арбан хоёр час соо хүндэ …дэлмэри хэбэшье, хоолойгоо тэжээхэ …гэ олодоггүй байгаа. Хүдөөгэй та…шад газаргүй, үдэрhөө үдэртэ үгы… хооhоржо байгаа бэлэй. Хүн зоной …сухал улам ехээр орьёлон, хаа хаа…үй буhалгаанууд боложо эхилээ hэн.

…вариин 9-дэ, вос…сениин үдэр, арад …эзэн хаанай үр…ы хайрада хүртэ…ди гэжэ найдаад, …тысмнай хаан …ахадаа ажабайда…ннай hайжаруулха … гэжэ этигээд, үбэ… ордон тээшэ олон …гаараа ошоhон бай… Энээн тухай эзэн … мэдэhэн байба… буугай hомоор тэ…рые угтаhан юм. …эй ордоной урда… талмай дээрэ буу…сан алуулhан хэ… зуугаад хүнэй …үүд эзэн хаанай …шөөл хайрын» тэм… боложо үлэhэн …гаа. Эгээл тэрэ …hоо хойшо арад … нюдэнhоо му…шүтэлгын манан …ожо, үнэн ушарые …тодог болоо hэн. …гүй бүхы орон до… буhалгаан, хүл…, хүдэлөөн боложо, Россида рево… эхилhэн юм. Энээнииэ 1917 оной …ябрьдахи Агуухэ Социалистическэ …олюциин оршол, «генеральна репе…» гэжэ В. И. Ленин нэрлэhэн байна.

…А. Штейнэй зохёоhон сценараар ре…ссер Е. Дзиганай табиhан «Пролог» (…ршол») гэжэ уранhайханай фильм … ушарнуудые тодоор харуулна. Ян…иин 9-нэй гашуудалта ушаралые хүн … илангаяа зэбүүрхэжэ харана. Нарв…үндэр хаалгын хажууда олон мянган … сугларанхай, шууурган hалхинда дол…он байhан далай шэнгеэр хүбхэлзэн …ва. Поп Гапон томо ехэ хэрээhээр …нан, тэдэ зондо гашай табижа байна. …нгаяа эзэн хаанай гаража ерэхые …эжэ байhан үень хүн зоной сэдьхэл …рлгэмэ шадамараар харуулагданхай. …эй ордоной үмэнэхи талмай дээрэ …а шэмээгүй, аадар залинай урда тээ…ам дуугай байдалай түхэлтэй боло… Команда үгэжэ байhан офицернүү… хахир муухай хашхараанууд хирэ … болоод лэ дуулдана. Гэнтэ жэмбүү…р үгтэhэн дохёогой абяан дуулдажа, …үүшын буугай абяан нэершэнэ.

…Иигэжэ хүдэлмэришэдэй демонстра…е буудан намнаhан түрүүшын үдэр… хойшо, бүгэдэниитын стачка боло… hүүлдэнь Москвагай Улаан Пресни… болоhон баррикадын тулалдаанууд …ашаг hайнаар зураг дээрэ буулгаг…ан байха юм. Энэ фильм—арад зон…ай тэрээнэй революционно тэмсэл…ай фильм мүн. Тиимэhээ тус …ьмдэ хабаадагшад сохом лэ арад зон…оно. Тиибэшье, арад зониие нэлэнхы …рээнь харуулhан бэшэ, харин тус тус…р хүнүүдые, тэдэнэй зан абариие ба… мартаашагүйгөөр харуулжа шадаhан …а. Жэшээнь, арад зониие буудажа …ан сценэ оруулжа, Эсэгэ ороноо …аалhанай түлөө георгиевска хэрээ…р шагнагдаhан үбгэн солдадые шада…ар харуулаа. Тэрэ үбгэн айхабтар …р гайхаhан, жэрхэhэндээ буугай … тээшэ дүтэлэн ошоно. Энэнь арад …эй этигэл нэйдабариин эбдэрэн hала… тэдэнэй ухаан бодолой hаял hэргэжэ …ание үлэмжэ тодоор тэмдэглэнэ.

…Энэ фильм соо ородой бүхы пролета…дай нойрhоо hэрижэ, революционно …этэй болоhые эли тодоор тэмдэглэнэ. … илангаяа Путиловска заводой хү…лмэришэн Кругловой бүлын түүхэhээ … тодоор харуулагданхай. Түрүүшээр …углов поп Гапоной тала барижа, хүдэлмэришэдэй дунда ехэхэн идхалга хэhэн байгаа. «Социалистнууд Марфа басагыем үнэн замhаа төөрюулбэ», энээнэй үгэ бү дуулагты гэжэ хүдэлмэришэдые тэрэ үбгэн уряалдаг байба. Харин хожомынь демонстрациие буудан намнаhанай hүүлээр, бүхэли наhан соогоо этигэдэг юумэндээ hэжэг түрэжэ, урдынгаа мунхаг харанхы үзэл заншалаа хаяад, hүүлэй hүүлдэ шэн зоригто, хатуу шанга үзэлтэй революционернүүдэй зэргэдэ жагсаhан байна. Кругловой ролиие наадаhан артист В. Соловьев тон зүб, хурса hайн, гүн удхатай образ харуулжа шадаа. Тэрээнэй алхам бүхэниинь, ябаса хүдэлсэнь тон зүбөөр тааруулагданхай. Илангаяа партиин нүлөөн доро, жиирэй ород хүдэлмэришэнэй революционно үзэл мэдэрэлэй урган батажажа байhаниень энэ образоор дамжуулан фильмын авторнууд эли тодоор харуулна.

В. И. Ленинэй Кругловтой хөөрэлдөө хэhэниинь мартагдашагүй. Партиин вождь ойлгосотой тодо үгэнүүдээр пролетариадай түүхэтэ зорилгые Кругловто ойлгуулан хэлэжэ үгэнэ. Круглов тэрэ үеын хэрэгүүдые партийна ёhoop ойлгожо үшөөл шададаггүйшье hаа, өөрынгөө партида үнэн зүрхэнhөө этигэдэг болоhон байха юм.

— Владимир Ильич, партиингаа зүгhөө намда нэгэ даалгабари үгыт. Жэшээнь.., эзэн хаание алаха даалгабари үгыт!—гэжэ Круглов дурадхана.

Обуховска хүдэлмэришэдэй жэшээгээр өөрынгөө Путиловска заводто буу зэбсэг (hэлмэ, жада гэхэ мэтын юумэнүүдые) олоор хэдэг болыт гэжэ В. И. Ленин тэрээндэ дурадхаhан байна.

—Энэтнайл хаанта засагые, капитализмые усадхаха ябадалда танай оруулhан хубита болохол.

Иигэжэ манай парти, тэрээнэй вождь Владимир Ильич Ленин хүдэлмэришэн ангиие гол замдань — гансахан эзэн хаанай урдаhаа бэшэ, харин хаанта засагай ба капитализмын урдаhаа эсэргүүсэн тэмсэхэ замдань оруулhан байна.

Хэнэйшье мэдэhээр, ородой түрүүшын революциин үедэ олон түмэн тараашадай буhалгаанууд бололсоhон байгаа. Харин фильмын энэ талань hулаар харуулагдаhан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиибэшье хаанда дамжуулха гэhэн гуйлта соогоо газар тухай пункт оруулhан ушар дээрэhээ, мүн эсэгынь нюрга сохижо алаhан тухай солдат Филимоновой хөөрөөн дээрэhээ харахада, хүдөө тосхонуудта баhал тараашадай буhалгаанудай дэлгэржэ эхилhэниинь эли тодо болоно. Солдат шинель үмдэhэн тараашан — солдат Филимоновой (артист П. Винник) образынь нойрhоо hэрижэ байhан тараашадай байдал харуулна. Энэ солдат революционер-хүдэлмэришэн эхэнэр Марфа Кругловатай уулзажа, хүдэлмэришэдэй демонстрациие буудахын урда тээ тэрэ басаганай гашуудалта үгэнүүдые шагнаад байхадаа, өөрынгөө ажабайдал тухай гүнзэгыгөөр бодожо эхилээд, hүүлэй hүүлдэ революциин тала руу ороhон байха юм.

Хэнэйшье мэдэhээр, 1905 оной революциие хүдэлмэришэн ангиин түрүү отряд — Россин социал-демократическа парти хүтэлбэрилhэн байгаа. Партиин түлөөлэгшэд тэмсэл тулалдаанай эгээн хэсүү хүндэ участогууд дээгүүр ябалсаhан, бөложо байгаа ушаралай гол удхые арад зондоо ойлгуулан хэлэжэ үгэдэг байба.

Январиин 9-нэй hүүлээр Женевэдэ байhан В. И. Ленинэй байра харуулагдана. Хилын саана байха баатай болоhон, хүдэлмэришэн ангиин вождь эгээл энэ сагта Россидаа бусаhайб гэжэ ехээр эрмэлзэhэн юм, революциин ямар замаар хүгжэжэ байhые анхаралтайгаар шэнжэлэн хаража, тэрэ үедэ партиин ба хүдэлмэришэн ангиин гол анхаралаа хандуулха зорилго тодорхойлhон байгаа. Тиихэдээ Владимир Ильич арад зоной hанал бодолые тон анхаралтайгаар шэнжэлэн, партиингаа тактикые тодорхойлдог байба. Путиловска заводой хүдэлмэришэн революционер Федорой Петербургда болоhон ушарнууд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэхэдэнь:

— Эзэн хаан манда ямараар хандааб, бидэнэр тэрээндэ баhал тиимээр хандахабди, — гэhэн үгэнүүдые Владимир Ильич бодолгото болонгёор дабтан хэлээд, иигэжэ асууна:—энэ гайхамшаг лозунгын автор хэн байгаа хаб?

— Путиловска заводой кузнец, — гэжэ Федор харюусана.

Иигэжэ жиирэй хүдэлмэришэнэй хэлэhэн үгэнүүд арад зониие тэмсэлдэ элсүүлдэг дайшалхы лозунг болоhон байгаа.

Артист Н. Плотников агууехэ вождиин мартагдашагүй образ харуулжа шадаа.

Тэрэшэлэн партиин жиирэй гэшүүд Марфа (артистка И. Кондратьева), Варвара (артистка Н. Родионова), Юркку (артист Н. Граббе) гэгшэдэй образууд баhал hайнаар харуулагдаhан байна. Тэдэнэй образуудые хараад байхадаа, революциин эрэлхэг зоригто тэмсэлшэдэй түлөө манай зүрхэ сэдьхэлдэ омог баяр түрэнэ.

Тиибэшье, тус фильмдэ хабаадаhан зарим хүнүүдэй образууд баларшагаар харуулагдаhан байха юм. Жэшээнь, революционернүүд Федорой ба Катиин образууд үшөөл хүсэд хурсаар харуулагданагүй.

Илангаяа революцида эсэргүү талын хүнүүд дан тулюураар харуулагдашоо гэжэ hанамаар. Жэшээнь, II Николай хаанай образ (артист В. Колчин) дан уймараар харуулагдаhан байна. Тэрэшэлэн большевигүүдтэ эсэргүү политическэ этэгээдүүд баhал балараар харуулагданхай. Меньшевигүүд, эсернүүдтэй, мүн бусад партинуудтай большевигүүдэй тэмсэhэн тэмсэл бүри хурсаар харуулагдаха байгаа.

Тиибэшье, «Пролог» хадаа арад зоной зохёохы ехэ хүсэн тухай, ородой түрүүшын революциин үедэ тэдэнэй гаргаhан шэн габьяа тухай фильм мүн болоно. Түүхэ дотор арад зоной дүүргэдэг үүргые энэ фильм зүбөөр харуулаа. Тиимэhээ энэ фильмын уранhайханай, мүн хүмүүжүүлгын удхашанар тон ехэ.

Н. Дампилов.

В. АЮШЕЕВ.

Эрдэмэй үрэhэ сасаhаар

(Хориин дунда hургуулиин 150 жэлэй ойдо)

Үндэр шулуун хабсагайн үзүүрнүүд
Үүлэн тээшэ ёрбойн шоройлдожо,
Хойто зүгhөө хой hалхин эшхэржэ,
Хонгор дайдын улаан тооhо
дэгдээжэ,
Байгал далайн үнгэ зүhэ
хубилжа,
Багтажа ядаhандал урдаа хүрэн
обогоножо,
Эршэ хүсөөрөө эбхэржэ ерэhэн
долгиниинь
Эрэд шулуунай үбсүү сохин
сэсэржэ,
Бөө, удаганай хэсын урда тонгойжо,
Барга сагай заншалда баригдажа
байhан тэрэ сагта
Хори бурядай эшэгы гэрэй хаяада
Хонхо сэсэгэй үрэhэн дээрэhээ
унажа,
Үдэ голой хахир хуурай
байбаш hаа
Үндэhэ hалаагаа арайхан гэжэ
дэгжээгээд,
Гурбан аймагай гуламта угтаhан
сэсэгнай
Гушан сагаан үзэгэй үлгы болон
найгаба.
Энэ нютагта амитан зоной
hуурижаhаар
Эхин түрүүшын эрдэмэй сэсэг
ургаад,
Арайхан гэжэ дүрбэхэн hалаатай
болобош hаа
Ажалшадай сэдьхэлые ехэтэ ханаан
баясуулаа.
Арбан долоон оной революци
боложо,
Арад зоной эрхээ дүүрэн
абахада
Арба hалааhаа эрдэмэй шүүhээр
билтаржа,
Ажалай мэргэжэлтэдые улам
олоор гаргаа.
Байгаалиин баялигые эдэлжэ
шадаха
Бурядай эрдэмтэдэй олон болоходо
Байгал далайн байдалшье хубилжа,
Баярай шарайгаар миралзан
харагдана.
Үдэ голой хахир хуурай
талмайдашье,
Агро-мелиорациин арга ехээр
хэгдэжэ,
Арба hалаатай хонхо сэсэгнай
налбажа,
Алтан набшаараа жаргал даллан
ургана.
Залуу наhанай хүбүүд, басагадые
Жэл бүхэндэ hалаа дээгүүрээ
дамжуулан,
Зоной дунда эрдэмэй үрэhэ
сасаhаар
Зуун табин жэлэйнгээ ойдо хүрэжэ
ерэбэ.

Суурханаш

(Арадай дуун)

Табгай сагаан хээрээрээ
Тооhо гарган хатаруулнаш.
Тобир тарган малаараа
Түрэл нютагтаа суурханаш.

Аляа зулгы занханаараа
Айдар гансадаа дурлагдабаш.
Ажалай эрхим амжалтаар
Аймаг сооханоо тодорбош.

Б. Батоев найруулан бэшэбэ.

Сатирын булан

„Хооhон торхонууд“ тухай

Баргажанай аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай дарганарай али нэгэнэйнь кабинедтэ ороод, «зай, нүхэр дарга, хоёр дээрэ хоёрые нэмэхэдэ дүрбэ болодог, хорин дээрэ хориие нэмэхэдэ дүшэ болодог гэжэ мэдэхэ аабзат?» гээ hаа юун бололтойб? Ёhотой ганираан болохо ха юм даа. Дарга гайхан сошоhон нюдөөр хараад, нээрээhээ сухалдажа, баhабат, доромжолбот гэхэ бэзэ. Зүб даа, сухалдан, ганирангүй яаха hэм. Асуудалаа саашань үргэлжэлүүлэн, «радиоприёмнигой абяа гарахын тулада питани хэрэгтэй, мотоциклай мухарицын тулада бензин хэрэгтэй гэжэ мэдэхэ аабзат?» гээ hаа тэрэ даргын улам ганиржа, тэсэбэри багатай хүн байгаа hаа столоо ёборхонь сохомтой.

Нэгэдэхи, мүн тэрээнтэй холбоотой хоёрдохи хадхуу ёборгон, яhа дайруулhан, hуга руу хадхаhан асуудалай далда удхые тайлбарилжа эхилхэдэл лэ тэрэ даргын аягүйрхэжэ, улайха сайхань, hуури байраяа оложо ядахань лабтай. Асуудалай далда удхые тайлбарилхадаа дабхар асуудал табижал лэ тайлбарилха хэрэгтэй болохо байна.

«Аймагай ажалшадай соёл болбосоролой хэмгүй түргэнөөр дээшэлжэ байhые таанар—худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд мэдэжэ, элдэб янзын радиоприёмнигуудые, мотоциклнуудые олоор худалданат. Энэтнай ехэ hайн, зүб тиигэнэт. Гэбэшье, хоёр дээрэ хоёрые нэмэхэдэ дүрбэ болодог гэhэнэй ухаанай юумые таанар мэдэнэгүй гээшэ хат. Али мэдэбэшье, «худалдаал хадаа, түсэбөө дүүргээл хадаа дүүрээ, намhаа саагуур, наранhаа наагуур» гэжэ бодоно гээшэ гүт? «Худалдаhан приёмнигуудайтнай ерэ үлүүтэй процентнь ёhотойл хооhон торхонууд болоод байнал даа! Энээниие мэдэнэ гээшэ гүт, үгы гү?» гэhэн асуудал түрүүшын хоёр асуудалай далда удхые элирүүлжэ эхилхэ байна.

Хэрбээ даргын «худалаар!» гээ hаа аржагар тодо баримтануудые альган дээрэнь табижа болоно: гансахан Читкан гэжэ ехэ тосхондо элдэб янзын 210 радиоприёмник бии. Теэд шатаhан радиолампын орондо шэные абаха гэхэдэ наймаанда байдаггүй дээрэhээнь тэдээн сооhоо оройдоо 20-ниинь дуугарна. Зүб, зүб, оройдоо хориниин! Колхозуудай холын фермэнүүдтэхи радиоприёмнигуудай олонхинь питанигүй, тэрээнэй наймаанда байдаггүй дээрэhээ хооhон торхонууд болонхой.

Аймаг дотор ябажа байхада зарим айлнууд гэртээ электричество оруулгаhан аад, керосинтай лампа бүрылгэжэ hууна, электроплиткэтэй аад, тэрээнээ хэрэглэхэ аргагүйдэнэ, юуб гэхэдэ, радиолампа, радиопитаниhаа гадна электролампа, спираль, электроутюг халтад гэбэл наймаанда байдаггүй.

Мотоцикл бензингүйгөөр мухаридаггүй юм гэжэ аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай хүдэлмэрилэгшэдтэ (түрүүлэгшэнь А. Г. Колмаков, тэрээнэй орлогшо М. Д. Иванов) ойлгуулхаар болоо. Юуб гэхэдэ, аймагай колхознигуудта мотоциклнууд олооро худалдагдана. Теэд тэдээндэ хэрэглэгдэхэ бензин худалдагданагүй. Тиимэhээ мотоциклтангууд колхозуудай шофёрнуудhаа арга хургаа олохо баатай болоно. Энээнэй эсэстэ колхозуудта хохидол ушаруулагдана.

Тиимэhээ аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд мотоциклтанда бензин худалдадаг болохо, бензинэй орондо Байгал далайн гү, али Баргажан мүрэнэй уhа хэрэглэжэ болохогүй гэжэ ойлгохо зэргэтэй. Тиихэтээ хамта, тэдэнэр али нэгэн лампынгаа шатаа hаа гү, али питанигүй болоо hаа, радиоприёмник хооhон торхо болодог гэжэ бү мартаг лэ!

В. Александров,
Ш. Жамганов.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

„Малшадай культурна эрилтые хангаха“

Иимэ гаршагтай статья манай газетын январиин 4-нэй номерто толилогдоhон юм. Кяхтын аймагай колхозуудай фермэ, гүүртэнүүдтэ улаан булангууд эмхидхэгдээгүй, малшадай дунда лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй, энэ шухала хэрэгтэ зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа багаар хандуулна гэжэ тэрэ статья дотор хэлэгдэhэн байгаа.

Манай редакцида Кяхтын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ермолаевай мэдээсэhэнэй ёhoop статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб байба.

Ехэ Нуга гэжэ тосхоной ажалшадай культурна эрилтые hайжаруулхын тула аймсоведэй гүйсэдком, колхозой правлени болон партийна эхин организаци зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Мүнөө клуб, библиотекэ таhалдалгүй хүдэлмэрилнэ. Колхозой бүхы точконуудта кино ходо харуулжа байх… тула колхоздо нэгэ киноустановко үгтэбэ. Мүн электростанциин, радиоузелай хүдэлмэри hайжаруулагдажа байна.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

Түрэл нютагнаа холо

…Таня аймшагтай сэбэр басаган бэшэ. …шээгүй сэбэр басагад Казаньда ни… олон ха юм. Гэбэшье, энэ басаган …бол шэг шарайн бэшэ. харин буса… нюдэндэ аба абаhаар харагдаадхи…гүй, тиимэ нэгэ доторой, ухаа бодо… сэбэр hайхантай басаган юм. Теэд …он ондоохон сэдьхэлэйнь энэ шана… тодолон ойлгохын түлөө бэлигүүн …ко нюдэтэй байха хэрэгтэй юм... За…идаа hанаагаа зобоон гунигладаг, үе …уртайшаг эрилтын шуран галаар …рhoo гэрэлтэhэн нюдэдыень үсхэн … hорьмоhодынь улам бүри гоё бол… Түб түхэреэхэн үргэтэй, сайбар …ахан хасартаа харахан мэнгэтэй, эсэ…ээ хамартал сэб сэхэхэн хамартай …ган.

…Басаганhаа өөрhөөнь үлүү золтойгоор …гдаhан Анна Михайловна энеэбхи… байжа айлшадаа урина:

– Хүндэтэ айлшаднай хүгжэмэй зал… орожо хайралыт. Татьяна Алексе…нагай шэнэ иьесэ наадахые шагныт! …Хара улаан угалзатай ковёр дэбисэ… багашаг зал соо хүгжэмэй элдэб … янзын инструментнүүд. Татьяна …ексеевнагай үбгэ эсэгын Полтавада …ядаа наадаhан украинска бандурын … хуушанай балалайка үлгөотэй. …үлшын итальянска кампанида наhа …үрэhэн суворовско солдат — Алексей …ьичын эсэгэ энэ балалайкаар наада… байгаа. Университедэй профессор, …голист Осип Михайлович Ковалев…иин hүүлэй экспедициhээ асарhан …гол хуур лимбэ хоёрой ойро но… арhаар бүригдэhэн залусска хэсын …ые эндэ орогшод харабад. Өөрөө …ядажа шададагшьегүй hаа, Алек… Ильич хүгжэмэй инструментнүү… суглуулха айхабтар ехэ шуналтай байжа, ямар нэгэ hонирхолтой арфын хойноhоо ябатараа Самаркандада залуудаа алуулан алдаhан юм гэлсэдэг.

Зөөлэн диванууд болон судьягай hуудаг стул шэнги үндэр түшэлгэтэй стулнууд дээгүүр айлшад налайлдан hуубад. Именинээ үнгэргэжэ байгша басаганда ойрошог Доржошье hуулдаба.

Татьяна Алексеевна шулууhан түргэхэнөөр фортепианын дэргэдэ ошоод, зүг бүхэн тээшээ эрьежэ, хүндэтэ айлшадтаа дохисогооhонойнгоо удаа улаан баархад бүреэдэhэтэй, түшэлгэгүй түхэреэн стул дээрэ hууба. Таниин нюдэдэй үлэ мэдэг хүйтэншэгшье, бодолгото болоhоншье, теэд тэрэ мүртөө таагдашагүй таабаритайхан гэрэлээр гэрэлтэжэ байхые Доржо адаглаба. Мүн тэрээнhээ гадуур сэдьхэлээ ехээр хүдэлhэн. нэгэн юумые айхадажа хүлеэhэн байдал Таниин шарайда болон бүхы бэеэнь элитэ харагдаба. Хам зууhан ягаан уралынь «намайе яаха зомта» гэhэн hаналые тодоор гэршэлнэ... Уйтан хайрсаг соо сугларшоод байhанаа хашагдан гараад ниидэн арилжа байhан шэнгеэр хүгжэм зэдэлнэ. Таниин ехэл хурдан, хүнгэн түргэн гарнуудынь саб сагаан клавиши дээгүүр гүйжэл гүйжэл байна.

Татьяна Алексеевнагай хургад дороhoo гараhан хүгжэмдэ абтаhан Доржо энэ хүгжэмэй удхые сүм ойлгохоёо хүсэжэ, амяа татаад hуужал байна.

Заримдаа сэдьхэл зүрхэ уйдуулан уляраадаг, үе-үе сэдьхэлэй айхабтар hайхан баяр түрүүлдэг хүгжэм дуулаха Доржо дуратай. хүгжэм шагнажа hуухадань түрэл тала нютагынь, түрэhэн хайрата эхэнь Доржодо юундэшьеб ехэл эли тодоор эльгэ зүрхыень дуудан доhолгон hанагдадаг. Хэды тиигэбэшье, хүнэй сэдьхэл бодолдо хүгжэмэй асардаг хэлэдэг хамагhаа эгээл бишыхан хубинь намда ойлгогдоно гээшэ ха гэжэ Доржо бэедээ голхорон мэдэрдэг. Иигэжэ hанахадань гомдолтой муушье, эшэгүүритэйшье шэнги болодог...

Хүгжэмэй удхые гүнзэгыгөөр ойлгодоггүй дээрэhээ Доржо суутай хүгжэмшэдэй наадахые дуулахадаа заримдаа hэжэг түрэдэг юм. «Хамагта магтаалтай болоhон философууд болон дипломадууд соо, мүн политигууд, экономистнууд соошье заримдаа ехэшье холын харгыгүй ганса нэгэн байшадаг ха юм даа. Аба абаhаар ойлгогдохогүй, шэхээрээ бэшэ, харин сэдьхэл зүрхөөрөө хүнэй шагнажа абадаг искусствын орёо бэрхэ мэргэжэлтэй эдэ хүгжэмшэд соо далин дээгүүр суурхашаhан заримад лаб байдаг лэ байха. Олондо ойлгогдонгүй мартагдаhан хуби золгүй, хүгжэмэй үнэнтэ оюун бэлигтэнэй хажуугаар гэнэ боложо ехэ суу алдарта хүртэшэгшэдшье биил бэзэ»,—гэжэ үе-үе тэрэ hэжэглэдэг юм. «Уран хүгжэмые даажа абажа найжалhан Аполлон гэдэг бурханай дуhалшье шуhан намда үгыл гээшэ ха»—гэжэ Доржо нүхэдтөө заримдаа шоглон hагад хэлэдэг. Тиихэ бүхэндөө, Үшөөтэйдэ, Еши Жамсуевай гараараа зангажа: «Доржо, ши хуурша болохогүй байнаш даа. Хуурша болохо үхибүүд ондоохон байдаг» гэhыень hанаандаа оруулдаг.

Уран энэ хүгжэмэй эхин түрүүшын абьянуудай зэдэлжэ эхилхэдээ зал соо абяа аниргүйхэн болоhон юм. Айлшадай зариманиинь басаганай наадаhан хүгжэмые ханалтайгаар хадуун ойлгохоёо дуугай болобо. Теэд нүгөө зарималшуулынь бусадуудай булталдаа абяа шэмээгүй болоо хада, гэрэй эзэдые хүндэлhэндөө дуугайхан hуугаа hэн.

Татьяна Алексеевна аали намжаахан үглөөе наадажа эхилнэ.

Еши Жамсуев хуураар нэгэтэ үглөөе дууряан наадаа hэн. Теэд тэрэшни шубуудай жэргэхые, тиигээд хүдөө нютагта хазаар ногтын холо саана ойро боло болоhоор шэнхинэhые дууряан наадаа хамнай. Харин Таня хүдөө нютагай үглөөгүүрые бэшэ, харин хүнэй ами наhанай үглөөгүүрынь болохо нялха нарай үхибүүнэй тухайда магтаал хүгжэм наадаба.

Бишыхан үхибүүнэй балсагар хөөрхэн хүл дээрээ бодожо, эхин түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ, эхин түрүүнээ нарата дэлхэйн нангин шоройгоор улаая шоройдоhон тухайда энэ хүгжэм хэлэнэ. Үхибүүнэй алхам улам бүри түргэдэн түхэлдөө ороно. Тэрэнэй удаа, дэлхэйн жаргал, хүнэй дурлалые мэдэрhэн эдир залуухан хүнэй баярта сэдьхэлэй дуун омогоор зэдэлнэ.

Наhан соохи түрүүшынгээ жаргалые элбэгээр мэдэрhэн хүнэй этигэл найдамжаар зүрхэнэй сохилоое зал соо hуугшад шагнана. Хүгжэмэй шадал хүсэн эндэ hуугшадые бултыень түрэл түдхэмүүд болгон алтан гэнжэхэнээр холбожо, наhатайшуулай hанаа сэдьхэлые залуугай ольhо шадалаар жэгнэжэ, золгүйб гэжэ hанадаг заримадай бии hаа зол жаргалай найдалаар найдуулна. «Ши баян ши! Далита хүгжэм ойлгодог зүрхэ сэдьхэлтэ хүнhөө баян хүн дэлхэйдэ бии аал?» гэжэ үгытэйб гэжэ голхордог хүнэй эндэ бии hаа энэ хүгжэм шэбэнэжэ байhан байха.

«Инаг дурамни намда хохидол болошоол даа... Хэрбээ зол жаргал асархагүй, харин уйдхар hэжэг түрүүлжэ, гашуун хохидол амасуулдаг hаа, энэ ямар дурлал гээшэб даа? Яахадаа би бусадhаа тон ондоо, гайхалтай hонин хүн гээшэбиб? Инаг дуран гээшэ хүндэ хохидол hэжэг асархагүй, харин жаргалай эгээл hаруул hайханаарынь эдирхэн сээжэ халяаха ёhотой юумэ бэшэ аал?» — гэжэ хүгжэмынь дабтан хэлэжэл байба.

Татьяна Алексеевнае Доржын харахадань нюур шарайдань, хүгжэмэй түүхэлэн хэлэжэ байгааша тон тиимэл инаг дуранай найдал жаргал. инаг дуранай hэжэг зоболон хоёр харагдажал байба. Басаганай шарайе инагай баяр зол, инагай hэжэг хоёр хоюулан гэрэлтүүлэн шарахадажа байба. Хэндэшьеб Таниин дурлаhыень Доржо ойлгобо. Хүн түрэлтэнэй эгээл орёошье, мүн эгээл ойлгосотойшье хэлэниинь болохо—хүгжэмэй хэлэн дээрэ Таниин юунэй тухайда хэлэжэ эхилhэниинь Доржодо сүм тодорбо. Инаг дурамни намда баяр асархынгаа хажуугаар яахадаа иигэжэ, сэдьхэлэй hэжэглэл, зүрхэнэй үб…э ерүүлнэб даа гэhэн асуудал Таниин нюдэндэ уншахаар.

Доржо мүнөө үдэр хүгжэмэй хэлэ сүм бултыень шахуу ойлгобо. Таня хадаа хүгжэмэй хэлэн дээрэ омог шангаар, бултанай дуулахаар инаг нүхэрэйнгоо тухайда хэлээ ха юм. «Хэрбээ намда дурлаха hаа, хэнhээшье бү айгыш. Урдаhаамни ерэжэ гарыемни барижа, үнэн сэхэ үгээ хэлыш! Хэрбээ намда дурлахагүй hааш, би өөрөө шамайе дурлахаяа болихогүйб... Гомдол уйдхарай гал соо бүхы наhан соогоо эльгэ зүрхээ шатаажал ябахаб» гэжэ хүгжэмөөрөө соносхон дуулгаа ха юм! Зүб даа, эдир залуухан, эшэмхэй ербэдүүхэн энэ басаганай эгээ мүнөө хүгжэмэй хэлэн дээрэ хэлэжэ байгааша хамагые иимэ ойлгомжотой хүсэтэйгөөр ондоо ямар хэлэн дээрэ хэлэжэ шадагдаха юм?

Ород, француз, немец, англи, лата, маньчжур хэлэнүүдые Доржо мэдэхэ. Теэд эдэ бүхы хэлэнүүдые шудалхын түлөө Доржо али зэргэ олон жэлээ гээжэ, хэды ехэ оролдолго хэшээлээ хандуулааб? Теэд яахадаа хүгжэмэй шэдитэ hайхан хэлые иигэжэ, гэб гэнтэ, гансахан үдэшэ соо шудалан ойлгожо hуунаб? Хэлые шудалха бүхы хэшээл лекцинүүдые нэгэниишье эдэ арба гаран жэл соо иимэ баяртай hайнаар. иимэ хүнгэн түргөөр үнгэржэ байhан юумэ аал? Үгы даа, уран хүгжэмые хамгаалдаг Аполлон бурханай дуhалшье шуhан бэедэмни байхагүй гэжэ энээнhээ урда hанахадаа Доржо эндүүрдэг байгаа гээшэ ха.

Эгээ энэ үедэ хүгжэмэй далита хурдан хэлэн улам улам түргэдэжэ, инаг дуран тухай далда нюусагүй хэлэжэ, мүн тэрэнэй удаа халуун бодолоо хамагай урда нээhэндээ зохидгүйшөөн намдахажа байба.

Доржын зүрхэн долгилон сохилходоно.

Эгээ энэ үедэ наадажал наадажал байhан Таня гэб гэнтэ хүгжэмөө таhалдуулжа, инаг дуранайнгаа түүхые үргэлжэлхээ болишобо. Ехээр татагдаад таhаршаhан хүбшэргэ шэнгеэр хүгжэм мухардашаба. Эгээ hүүлэй абяанаар аб адли эсэгынь олон жэл соо оролдожо суглуулhан хүгжэмэй бүхы эдэ инструментнүүд бултадаа ёолон гэншэhэн абяа гарган гаргажархиhандал адляар hанагдаба. Энэ хүгжэм шэнгеэр гэб гэнтэ, мухараар таhалдашаhан инаг дуранай бэшэг абаhанаа Доржо hанажархиба. Теэд энэ hэжэг hаналыень Таниин мэдэжэ, гомдон уурлахаяа байhандал Доржодо аягүйхэн болоодхино. Теэд лэ сэдьхэлэйнь таабари болоошо ягаан саарhанда бэшэгдэhэн тэрэ бэшэгэйнь энэ хүгжэмдэл гэб гэнтэ таhалдааша ходо ходо hанагдаад лэ hаланагүй.

Иимэ hанал бодолой гэнтэ ерэhэндэ энэ гэрэй хүндэшэ hайн эзэдэй, хани hайн нүхэр Иванайнгаа. Таня дүүгэйнь урда Доржодо ехэ зохидгүйшэг болоно. «Яаhаншье hонин хүн гээшэбиб? элдэб бодол hанаандаа оруулжа, али бүхы юумые холбуулдаг лэ эдитэй гээшэ хаб»—гэжэ тэрэ өөр тухайдаа hанана. Эгээ энэ үедэ хоёр гараа хэхэ газарынь олдоногүй. Бүхэтэр хүнэй нюрганайнгаа бүхэнгые далдалан нюуха гээшэнь мүнөө Доржын хоёр гараа нюухатай тон адли бэрхэтэй бэзэ. Оройдоол хоёрхон гартай бэшэ, харин найман гартай Дэмчок — Симвара гэжэ бүддын сахюусан болошоод hууhандал байба.

Хүгжэмэй таhалдан болибошье, айлшад hууhан hууhан газартаа түр зуураа hуужал байбад. Тиигээд гэб гэнтэ нэрьесэ альга ташабад. Бултадаа hуурихаа бодожо, хүл табин хүлгэжэ эхилнэд.

— Ягаа бэрхээр наадаба гээшэб!
— Ямар хүгжэм гээшэб!
— Ехэл бэлигтэй басагатайт! Анна Михайловна, Алексей Ильич! Бидэнэр иимэ басагатайдатнай баясажа, үнэн зүрхэнhөө амаршалнабди! Манай театр соо Татьяна Алексеевна наадаа hаа, али зэргэ омогорхол шэмэгынь болохо hааб,—гэжэ театрые баригша Стрелков үбгэн маhаганан магтана.

— Айлшадни, манай басагые дан ехээр бү магтыт. Нээрээгээ бэрхэб гэжэ hанашаха, — гэжэ Анна Михайловна баярлашаhан мүртөө дуугарна.

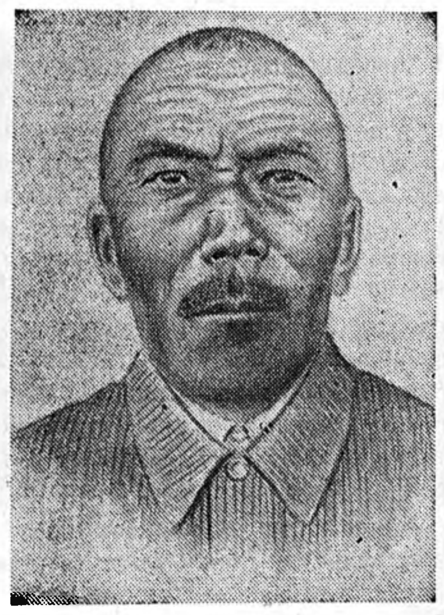
Удхаяа хүсэд гүйсөөнгүй, гэб гэнтэ шүлэгөөр дүүрэшэhэн ягаахан бэшэг, аккордынгоо хахадhаа таhалдашаhан энэ хүгжэм хоёрой дунда холбоо үгы аа гү гэжэл Доржо ходо hанана. Найдал hэжэг хоёр Доржын сээжэдэ бии болоходожо эхилнэ...

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

*) Үргэлжэлэл. Эхининь манай газетын февралиин 1-нэй ба 10-най номернуудта.

Манай республикын һонин

Дүршэлтэй малшан

Яруунa Хорго хоёрые холбоһон Хоолойн голые гараад, совхозой центр зорин хойшолходо Хара Тоором гэжэ багахан нуурай урда бэедэхи наруули газарта малай байра харагдаадхидаг. Бүхэлжэ шаб байтар барижархиһан хото хорёо, хорёогоор дүүрэн сомоотой үбһэ, солоомо, тобир тарган мал — эдэ бүгэдэ ажалша бүхэриг эзэтэй байра байдал хаш гэжэ багсаажа мэдэмээр болодог.

— Энэмнай манай совхозой суута малшан Бато Мунко Юндуновай хаража байдаг эбэртэ бодо малай гүүртэ гээшэ. Энэ гүүртэ үбэлэй сагта эндэ байралаад, зунай элдин хонгор сагта Тулдуунай эхинэй эдинсэ һайн ногоондо малаа бэлшээн таргалуулдаг юм,— гэжэ совхозой парторганизациин секретарь Гармажап Санжиев хөөрэнэ.

Энэ гүүртые даагша Бато Мунко Юндунов совхозой эбэртэ бодо мал дээрэ 1931 онһоо хойшо хүдэлхэ зуураа, мал һайнаар харууһалха, таргалуулха талаар ехэхэн дүршэлтэй болоо.

1956 оной зун малаа ногоон дээрэ гаргахадаа 210 хашараг тушаажа абаһан байгаа. Тэдэ хашарагуудаа зунай үедэ хоройдо хаангүй, үдэр һүнигүй адуулжа, шэгнүүрыень сүүдхэ соо дунда зэргээр 1008 граммаар нэмээжэ шадаһан байна. Даажа абаһан малайнгаа шэгнүүр зунай үедэ 24 мянган килограммаар ехэ болгоо.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые өөрынгөө хүсөөр, ондоо хүдэлмэришэдые хэрэглэнгүйгөөр хээд, үбэлжэлгээ мүнөө һайнаар үнгэргэжэ байна. Үбһэ тэжээл ехээр арьбаланхайшье һаа, малнуудынь тобир тарганууд. Мүнөө 17 гунжад тугаллаад, нэгэшье түл хоролтогүйгөөр түлжэжэ байна.

Энэ һара соо тугаллаха гушан гунжан һайн харууһалгада табигдаад байна.

— Һубай малда, буруу хашарагуудта анхарал багаар табидаг, толгойнь лэ байгаа һаа болоо бэзэ гэжэ тоолодог буруу һанамжа ушардаг. Малые нарай багаһаань хойшо, буруу, хашараг байхадань үлэдхөөжэ, тажааруулжа тамир шадалыень алдуулангүй, харин тэдэниие һайнаар, тобир тарганаар ехэ болгобол, малай үүлтэршье һайжардаг, һүтэй үнеэдшье тэдэнһээ гарадаг гээшэ. Тиимэһээ буруу, хашараг һайнаар харууһалха, тарганаар ондо оруулха гээшэ тон шухала гэжэ дүршэлтэй малшан Бато Мунко Юндунов хөөрэдэг.

Ж. Бадмаевай текст,
Д. Дамбаевай зураг.

МТС-эй барилганууд

Сэлэнгын МТС-эй оршодог тосхон үдэр ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй боложо байна. Эндэ МТС-эй хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай ажаһууха гэрнүүд олоор баригдана. Нёдондо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй байха хоёр байратай гэр ашаглалгада үгтэһэн юм.

МТС-эй конторын, механизаторнуудай хамтын байрын хоёр дабхар гэр баригдажа дүүрүүтэй болоо. Энэ барилга дээрэ нүхэр Нассрулинай хүтэлбэрилдэг бригада эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тус бригадынхид даабаряа 120—150 процент дүүргэнэ. Барилгашад П. Н. Власов, Г. Л. Валеев, В. Б. Рангин даабаряа үдэр бүри 170—180 процент дүүргэдэг болобо.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо гахайн типовой байра барижа байһан нүхэр Жамбаловай хүтэлбэрилдэг механизаторнуудай барилгын комплексно бригада һайнаар ажаллана. Механизаторнууд А. Раднаев «ДТ-54» трактораар, Д. Тободоев—«С-80» трактораар барилгын модо шэрэхэ зуураа, һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэр түсэбөө үдэр бүри үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Л. Алексеев.

Хүдөө ажахын машинануудые шудална

Кяхтын МТС энэ жэлдэ бурят дунда һургуулида туһаламжа үзүүлэн, хуушарһан трактор, сеялкэ, автомашина үгэһэн юм. Иигэжэ һурагшад хүдөө ажахын машинануудые шудалха аргатай болобо.

Эдэ машинануудые шудалхын тула тусхай таһаг түхеэрэгдэнхэй, ханануудтань машинын элдэб частьнуудай дүрсэ-плакатанууд хадагданхай, стол дээгүүр һалгаажирхиһан хубинуудынь табяатай юм. Занятинуудынь һайнаар, һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ. Гадна, «Украина» гэжэ киноаппарадаар элдэб машина тухай кинофильмнүүд харуулагдана. Эдэнь һурагшадые бүри ехээр һонирхуулна, шудалжа байһан юумыень ойлгосотой болгоно.

Һаяар һурагшад өөһэдөө автомашина жолоодожо үзэхэнь.

Д. Будаев.

Һурагшадай үүсхэл

Мухаршэбэрэй дунда һургуулиин һурагшад, комсомолшууд колхозуудай ажал хүдэлмэридэ туһалха гэжэ шиидэбэ. Һурагшад тус бүридөө 50—50 килограмм үнэһэ, 10—10 килограмм шубуунай аргал суглуулжа, поли дээрэ гаргаха юм.

Мүнөө тус һургуулиин 8—9-дэхи классуудайнь һурагшад «Коммунизм» колхоздо 10 гаран центнер үнэһэ суглуулаа. Һурагшадай энэ үүсхэлые аймагай бусад һургуулинуудай һурагшад халуунаар дэмжэбэ.

Т. Гармаев.

Даурай торхируугай үбэлжэлгэ

(Натуралистын тэмдэглэл)

Манай Бурят - Монголдо үбэлжэдэг шубуудай нэгэн Дауртахи торхирүү болоно. Энэ шубуун тэжээлэй бии байгаа һаа Байгал шадархи шэмэрүүн хүйтэн үбэлые тэсэмгэйгээр дабан гарадаг. Эдэ шубууд үбэлэй үедэ гол түлэб залаата культуранудай орооһоор, зарим ногоонуудай үрэһөөр хооллодог байна. Торхируу шубууд ехэ үдэсэтэй, нэгэн доро 10—18 үндэгэ дарадаг юм.

Энэ үбэлдөө Кяхтын аймагта торхируу шубууд олоороо үбэлжэжэ байна. Тэдэнэр Киранка голой шадархи һөөг бургааһан соо үбэлжэнэ. Эдэ шубууд саһанай орохотой хамта дүтын поли тээшэ нүүн ерэдэг. Саһанай багаар ороо хада торхируу һайнаар үбэлжэжэ гарана. Саһа ехэтэй үбэлэй үедэ эдихэ тэжээлэй хомор дээрэһээ тэдэнэр түргөөр турадаг, үхэдэг байна. Эдэ шубууд туража үхэхэгүйн тула хүнэй байрладаг газарта дүтэ ерэжэ, малай байра, амбаар шадар тэжээл бэдэрдэг юм. Жэшээнь саһаар элбэг 1950 ондо Кяхтын аймагта үбэлжэһэн торхируунууд колхозуудай орооһоной амбаар доогуур олоороо сугларжа, ангуушадай олзо болодог һэн.

Торхируунууд энэ үбэлдөө Кяхтада байгаалиин зохид байдалда үбэлжэжэ байна. Юуб гэхэдэ, мүнөө эндэ саһа багатай, ехэ хүйтэн бэшэ, шанга һалхи шуургагүй байна. Тиимэһээ эдэ шубууд ямаршье бэрхэшээлгүйгөөр тэжээл оложо эдинэ.

Даурын торхируу заатагүй ой тайгада бэшэ, харин тала газарта, поли дээрэ үбэлжэдэг юм. Тиихэдээ эдэ шубууд һөөг бургааһатай, жалга, һубагтай газарта сугларжа, мяхаша шубуудай һабарһаа бэеэ далдална.

Намартаа набша намаанай шаралжа, унажа байхада эдэ шубууд һууряа һэлгэжэ, ондоо тээшээ ниидэнэ. Мүн тиихэдээ тэдэнэр саһанай орохын урдахана һуурин газарнуудта, айл шадар ерэдэг байна.

Торхируунууд гэнэн, хүнэй ажаһуудаг газарта дүтэ үбэлжэдэг юм. Тиимэһээ ангуушад эдэ шубуудые дан олоор хюдаха ёһогүй.

Л. Жуков.

Шэнэ зүжэг

Бурят-Монголой драмын театр Украинын драматург Иван Франкогой «Украденное счастье» гэжэ зүжэг һаяхан городой ажалшадта харуулба.

Энэ зүжэгые театрын режиссер Ф. С. Сахиров найруулан табиба. Хубсаһа хунар ба сценэнь уранзурааша Л. Коваленкын эскизээр гоёогдоһон байна. Артистнууд П. Николаев, П. Шапова, БМАССР-эй габьяата артист Б. Вампилов энэ зүжэгэй гол рольнуудта наадана. Мүн РСФСР-эй габьяата артистка М. Степанова, БМАССР-эй габьяата артистнууд И. Миронов, С. Халтагарова, Ж. Иванов болон бусад зүжэгтэ хабаадалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ зүжэгэй нэгэ зүйл. **Г. Лосевой** фото.

Закаменай аймагай Санага нютагта

☆ **Түрүү наймаалагша.** «Коммунизм» колхозой дэргэдэхи Санагын сельпогой магазинда Гарма Норбоева олохон жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Эдэбхитэй наймаалагша Норбоева ажалшадай эрилтые хүсэд хангахын тула хододоо оролдожо байдаг. Тэрэнэйнгээ ашаар эд бараанай эрьесын түсэбые 120—130 процент дүүргэнэ.

М. Самбуев.

☆ **Шофернуудай курса.** Дунда һургуулиин һурагшад 10-дахи классаа дүүргэхэдээ ямар нэгэн мэргэжэлтэй болохо гэжэ оролдоно. Һурагшадай хүсэлые бэелүүлэн Санагын дунда һургуулида шофернуудай курса эмхидхэгдэбэ. Мүнөө тус курсада ахалагша классуудай 25 һурагша хабаадана.

☆ **Залуушуулай гүүртэ.** Бага тала гэжэ нютагта малай шэнэ байра түхеэрэгдэбэ. Тэндэ малай байра ба малшадай орохо 2 гэр шэнээр баригдаа. Иигэжэ эндэ «Коммунизм» колхозой комсомолшууд-залуушуулай гүүртэ эмхидхэгдэбэ.

П. Очиров.

Нүүдэл тээрмэ зохёобо

Бичурын аймагай Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүн Жамсаран Ломажапович Очиров 4,5 мориной хүсэтэй «ЗИД—4,5» двигатель хэрэглэжэ, нүүдэл тээрмэ зохёогоо. Энэ тээрмын шэгнүүрынь бүхыдөө 100 килограмм болохо юм.

Шэнэ тээрмэ нэгэ час соо 80—100 килограмм таряа татаха аргатай. Татаһан талханайнь шанар һайн.

С. Бальжинов.

БМАССР-эй прокуратурада
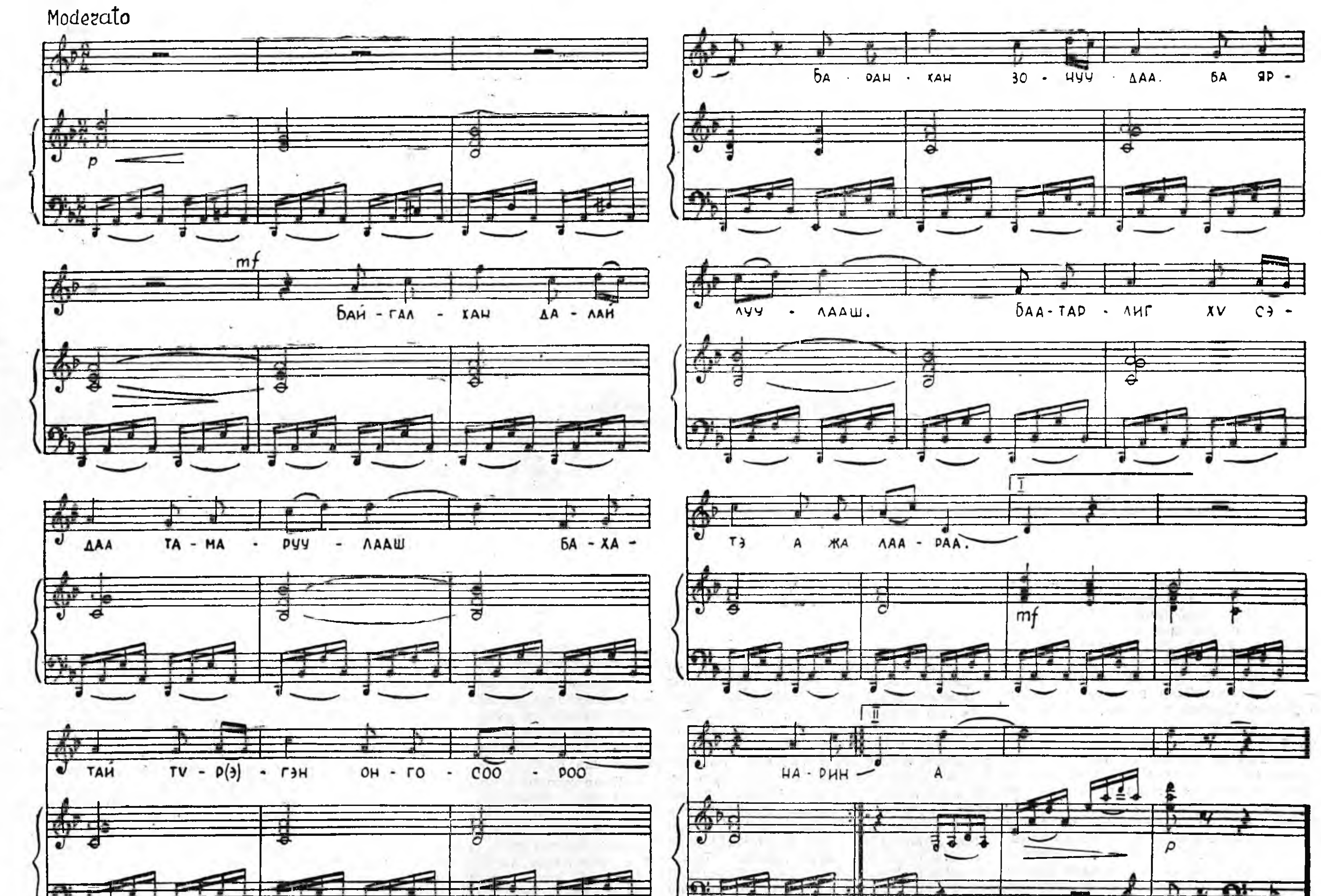
Улан-Удэ городой главна ветеринарна врачаар 3 жэлдэ хүдэлмэрилхэ зуураа Малов А. Д. өөрынгөө албан тушаалые хэрэглэн, эмнэлгэдэ зорюулагдаһан спиртые үрижэ, ондоо тээшэнь гаргашалдаг байба. Малов А. Д. хуули бусаар, худал хуурмаг элдэб документнүүдые зохёожо, 100 гаран литр спирт хулууһан, өөрынгөө нүхэдтэ хубаажа үгэһэн байна. Мүн Малов А. Д. саг үргэлжэ һогтуугаар ажалдаа ерэдэг байба.

БМАССР-эй прокуратура Маловой энэ хэрэгые элирүүлжэ, мүрдэлгэ хэжэ байна.

ИНАГТАА

Найруулгань Б. ЯМПИЛОВАЙ

Аялга, үгэнь Ч.-Н. ГЕНИНОВЭЙ

Байгалхан далайдаа тамаруулаашБахатай түргэн онгосоороо.Баранхан зонуудаа баярлуулаашБаатарлиг хүсэтэ ажалаараа.

Нариихан далайдаа тамаруулааш
Намжаархан түргэн онгосоороо.
Найдамтай намайгаа баярлуулааш
Налгайхан зохидхон занханаараа.

Уһанхан далайдаа тамаруулааш
Урматай түргэн онгосоороо.
Ушарһан намайгаа баярлуулааш
Урихан гоёхон дууханаараа.

Маршал Г. К. Жуков Бирмэдэ айлшалжа бай

ТАУНГЬИ, февралиин 13. (Т... **эй тусхай корр.).** СССР-эй О... нын министр Советскэ Союзай ... шал Г. К. Жуков үсэгэлдэр Би... Союзай Шануудай гүрэнэй с... ца Таунгьи городто ерээ. Сов... айлшаниие болон тэрээнтэй ... ябалсаһан хүнүүдые аэродром ... рэ хүндэтэйгөөр угтаба. Шану... гүрэнэй толгойлогшо, Бирмын ... зай премьер-министрын нэгэ... орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй ... нистр Сао Кун Чо, Генеральна ... миссар У Ньо, Шануудай гү... Дотоодын хэрэгүүдэй министр ... Пьи, Газар эдлүүриин минист... Сан Лу, Муниципальна Соведэй ... це-түрүүлэгшэ Ху Си Та, нют... гарнизоной начальник, дүрбэ... бригадын командир полковник ... Сейн болон Шануудай гү... правительствын бусад түлөөлэ... болон гарнизоной дээдэ тушаа... офицернүүд аэродром дээрэ бай...

РАНГУН, февралиин 14. (Т... **эй тусхай корр.).** СССР-эй О... нын министр Советскэ Союзай ... шал Г. К. Жуковай Шануудай ... рэнэй столица Таунгьи ерээд ба... да Шануудай гүрэнэй толгой... шо, Бирмын Союзай премьер... нистрын нэгэдэхи орлогшо, Га... дын хэрэгүүдэй министр Сао ... Чо Маршалай хүндэлэлдэ обед ... Тэрээндэ Сао Кун Чо Г. К. Ж... хоёр үгэ хэлэһэн байна.

Үсэгэлдэр Г. К. Жуков Ра... бусажа ерээ.

РАНГУН, февралиин 14. (Т... **эй тусхай корр.).** Бирмын Со... премьер-министр болон Оборо... министр У Ба Све үсэгэлдэр С... скэ Союзай Маршал Г. К. Жук... хүндэлэлдэ обед хээ. Фашиз... эсэргүү арадай сүлөөрэлгын ли... түрүүлэгшэ У Ну, премьер-ми... рын орлогшо, Национальна эк... микын министр У Чжо Нейн б... тусхай тушаалта бусад хүнүүд, ... маршал Г. К. Жуковтай суг ябаһ... һан генералнууд болон офи... нүүд, Бирмэдэ байдаг СССР-эй ... сол А. Д. Щиборин обедтэ б... саба.

Премьер-министр болон Об... нын министр У Ба Све СССР... Верховно Соведэй Президиумэй ... рүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай э... мэндын түлөө духаряа баряа. ... Г. К. Жуков Бирмын Союзай пр... дент доктор Ба У гэгшын элүүр... хэ ябахын түлөө духаряа ба... Советскэ Союзай, мүн Бирмын С... зай гимннүүд гүйсэдхэгдөө. Тии... У Ба Све Г. К. Жуков хоёр үгэ... лээ.

Обедэй һүүлээр концерт бо... Советско-Бирмын хани барисаа... зорюулһан дуун, мүн «Совет... арадта амар мэндэ» гэһэн дуун ... сэдхэгдэһэн байна.

РАНГУН, февралиин 14. (ТА... **эй тусхай корр.).** Бирмын Сою... оборонын министр У Ба Све фе... лиин 13-да маршал Г. К. Жуков ... хөөрэлдөө. Бирмын Союзда бай... СССР-эй посол А. Д. Щиборин ... рэлдөөндэ байлсаа.

ООН-эй Генеральна Ассамбле... түрүүлэгшэдэ СССР-эй делегаци... эльгээһэн бэшэг

НЬЮ-ЙОРК, февралиин ... (ТАСС). ООН-эй Генеральна ... самблейн түрүүлэгшэдэ СССР ... делегаци үсэгэлдэр бэшэг эль... гээ. «США-гэй ээрхэг түрии... ябуулгануудай эб найрамдалда ... лон амгалан байдалда аюул ... хёолдуулдаг тухай» шэнэ пункт ... неральна Ассамблейн XI сесс... зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые энэ бэ... соогоо гуйһан байна.

«США-гэй ээрхэг түрии... ябуулгануудай эб найрамдалда ... лон амгалан байдалда аюул тох... дуулдаг тухай» шэнэ пунктые ... ветскэ делегациин дурадхаһа... ёһоор Генеральна Ассамблейн ... сессиин зүбшэхэ зүйлдэ ору... тухай асуудал хаража үзэхын, ... рэшэлэн тус сессиин хүдэлмэ... дүүргэхэ болзор тухай ООН-эй ... неральна секретариин дурадха... хаража үзэхын тулада Генерал... комитедэй заседани мүнөөдэр ү... хойно болохо гэжэ ООН-эй се... тариат соносхоо.

ХРОНИКО

Ондоо хүдэлмэридэ ороһонто... дашарамдуулан нүхэр Шепи... Дмитрий Трофимовичые СССР ... Верховно Соведэй Президи... СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй ... нистрын уялгаһаа сүлөөлөө.

***

СССР-эй Верховно Соведэй П... зидиум нүхэр **Громыко** Андрей А... реевичые СССР-эй Гадаадын хэ... гүүдэй министрээр томилоо.

***

СССР-эй Министрнүүдэй Со... нүхэр Патоличев Николай Семе... вичые СССР-эй Гадаадын хэрэ... дэй министрын Нэгэдэхи орлогш... томилоо.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00351. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 765.